

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Μια βόλτα ακόμη...»

Συγγραφή: ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

Εφαρμογή: ΤΟΚΜΑΚΙΔΟΥ ΕΛΠΙΔΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μια βόλτα ακόμη...

Εφαρμογή σεναρίου

Τοκμακίδου Ελπίδα

Δημιουργία σεναρίου

Τοκμακίδου Ελπίδα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Δημοτικού

Σχολική μονάδα

1ο Δημοτικό Σχολείο Μενεμένης

Χρονολογία

Από 2-4-2014 έως 8-5-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Ενότητα 8^η: Άνοιξη, Βόλτα στο βουνό (β΄ τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σελ. 50-51, Τετράδιο Εργασιών, σελ.50-51)

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 12 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: στην αίθουσα διδασκαλίας ή στο εργαστήριο πληροφορικής.¹

II. Εικονικός χώρος

Χρήση του διαδικτύου και διαφόρων ιστοσελίδων ως πηγές πληροφοριών, εικόνων και κειμένων.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι προϋποθέσεις υλοποίησης των προτάσεων του σεναρίου για τους/τις μαθητές /-τριες της Α΄ Τάξης αφορούν τη βασική εξοικείωσή τους με τη χρήση του πληκτρολογίου και του ποντικιού αλλά και τη βασική εμπειρία τους από την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Προτείνεται ο χωρισμός των μαθητών/-τριών της τάξης σε ομάδες των τεσσάρων ή και των δύο ατόμων (ανάλογα με την προηγούμενη εμπειρία εργασίας σε ομάδες αλλά και την υλικοτεχνική υποδομή της τάξης). Προβλέπεται η ύπαρξη φορητών Η/Υ –ένας για κάθε μια ομάδα– αλλά και η ύπαρξη ενός Η/Υ της τάξης και ενός βιντεοπροβολέα (ή διαδραστικού πίνακα) για τη συζήτηση στην ολομέλεια.

Αντίστοιχα για τον/την εκπαιδευτικό οι προϋποθέσεις υλοποίησης σχετίζονται με τη βασική γνώση χρήσης απλών λογισμικών (κειμενογράφου, παρουσίασης, υπολογιστικών φύλλων, εξάσκησης και εννοιολογικής χαρτογράφησης) αλλά και αναζήτησης στο διαδίκτυο.

---

¹ Στο σχολείο που πραγματοποιείται η εφαρμογή του σεναρίου, επιλέχθηκε η χρήση του τροχήλατου ερμαρίου για τη μεταφορά και χρήση των φορητών Η/Υ στην αίθουσα διδασκαλίας της συγκεκριμένης τάξης, επειδή η διαθέσιμη αίθουσα για το μάθημα της πληροφορικής είναι πολύ μικρή.

Για την υποβοήθηση του/της εκπαιδευτικού έχει δημιουργεί ενδεικτικό συνοδευτικό υλικό. Θα πρέπει να προηγηθεί αποθήκευση του υλικού αυτού, ο έλεγχος των υπερσυνδέσεων και των παραπομπών και η εξασφάλιση πρόσβασης σε αυτές.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη. Στο σχολείο –που πραγματοποιήθηκε η υλοποίηση του σεναρίου– διατίθεται τροχήλατο ερμάριο με 10 φορητούς Η/Υ, για αυτό και επιλέχθηκε η αξιοποίησή του για τη μεταφορά τους στη σχολική τάξη, καθώς η διαθέσιμη αίθουσα για το μάθημα της πληροφορικής είναι πολύ μικρή για τους/τις 22 μαθητές/-τριες της συγκεκριμένης Α΄ Τάξης. Η εφαρμογή του σεναρίου εκτείνεται σε ώρες της Ευέλικτης Ζώνης.

Το σενάριο στηρίζεται

Ελπίδα Τοκμακίδου, Μια βόλτα ακόμη..., Νεοελληνική Γλώσσα, Α΄ Τάξη, 2014

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο που παρουσιάζεται έχει ως αφορμή κείμενο και δραστηριότητες από την ενότητα «Άνοιξη» του σχολικού εγχειρίδιου και συγκεκριμένα την υποενότητα «Βόλτα στο βουνό». Με το κείμενο του σχολικού βιβλίου οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της Α΄ Τάξης καλούνται να ακολουθήσουν τους ήρωές του «σε μια βόλτα στο κοντινό βουνό» παρατηρώντας και περιγράφοντας τη φύση τις πρώτες μέρες της Άνοιξης. Οι αντίστοιχες δραστηριότητές του έχουν ως στόχο την προφορική και γραπτή εξοικείωσή τους με την περιγραφή και τα γραμματικά μέσα που χρησιμοποιούνται σε αυτή, τη χρήση λέξεων δηλωτικών του χρόνου, την τοποθέτηση

γεγονότων σε χρονολογική σειρά, την κατανόηση της σχέσης παρελθόντος-παρόντος και την αξιοποίηση γραπτών –κυρίως– πληροφοριών (Καραντζόλα κ.ά. 2007, 30).

Μέσα από τις δραστηριότητες του σεναρίου οι μαθητές/-τριες εμπλέκονται στην αξιοποίηση και άλλων μορφών κειμένου (βίντεο, εικόνα, ήχος, αφίσα) αναλαμβάνοντας ενεργό δράση για την περιγραφή σκηνών του φυσικού αλλά και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Με τον τρόπο αυτό, το υλικό του σχολικού εγχειριδίου εμπλουτίζεται, ενώ παράλληλα δίνεται μια άλλη εναλλακτική προοπτική προσέγγισής του, με την ένταξη των ΤΠΕ στη γλωσσική διδασκαλία.

Εκτός από τους προαναφερόμενους στόχους, βασικές επιδιώξεις του σεναρίου αποτελούν η εξάσκηση της κριτικής και δημιουργικής σκέψης των μαθητών/-τριών όπως και της γλωσσικής τους έκφρασης (προφορικής και γραπτής) μέσα από την αξιοποίηση ήδη αποκτημένων γνώσεων αλλά και εμπειριών γύρω από διάφορα θέματα της καθημερινότητας. Παράλληλα προωθούνται στόχοι που αφορούν στη μύηση των μαθητών/-τριών στους νέους γραμματισμούς μέσα από το παιχνίδι της σύνδεσης εικόνων και (γραπτού ή προφορικού) κειμένου αλλά και της συμβολής τους στη δημιουργία ή ανασύνθεση πολυτροπικών κειμένων.

Πρώτο σταθμό στη «βόλτα» τους αποτελεί το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου. Οι γραπτές πληροφορίες από αυτό μετασχηματίζονται σε εικονική μορφή. Αυτή με τη σειρά της αποτελεί το πρόσχημα για την παρακίνηση μιας προφορικής περιγραφής ενός φυσικού τοπίου. Στη συνέχεια παρακολουθούν τη βόλτα στο βουνό μιας ακόμη ηρωίδας -αυτή τη φορά μιας παιδικής εκπομπής, στιγμιότυπα της οποίας καλούνται να περιγράψουν. Η γνωριμία τους με ζώα που μπορεί να συναντήσει κανείς στο βουνό αποτελεί το έναυσμα για την ένταξη στο σενάριο –αλλά και στο μάθημα της γλώσσας– δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη γνωριμία με το *Εικονογραφημένο Λεξικό* της Α΄ και της Β΄ Τάξης. Αυτό επιδιώκεται να γίνει με τη μορφή ενός παιχνιδιού συμπλήρωσης ονομάτων (κάποιων γνωστών ζώων), για τα οποία προσφέρονται ως βοήθημα οι ορισμοί των αντίστοιχων λημμάτων από το *Εικονογραφημένο Λεξικό*. Στις σχετικές αναφορές γίνεται χρήση χρονικών δεικτών

(πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ), στοιχείο που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί στη συνέχεια και ως ενδεικτικό παράδειγμα χρήσης τους και από τους/τις μαθητές/-τριες.

Η περιγραφή εικόνων και καταστάσεων μεταφέρεται στο οικείο και ανθρωπογενές περιβάλλον των μαθητών/-τριών. Αυτό γίνεται με τη χρήση μιας αφίσας, από την οποία καλούνται να επιλέξουν –ανάμεσα στους ενοίκους μιας πολυκατοικίας– μια οικογένεια και να περιγράψουν ένα στιγμιότυπο από τη ζωή της.

Τέλος η συμμετοχή των μαθητών/-τριών στην παρουσίαση της καθημερινής ρουτίνας ενός κοριτσιού, η περιγραφή και η χρονική ταξινόμηση οικείων περιστατικών, από το πρωινό ξύπνημα και τη ζωή στο σχολείο μέχρι τις δραστηριότητες που ακολουθούν μετά το πέρας του σχολικού προγράμματος, μπορεί να εξυπηρετήσει την παραίτηση αντίστοιχης έκφρασης από την πλευρά των μαθητών/τριών. Κατά την εναλλαγή και τη χρονολογική τοποθέτηση των γεγονότων γίνεται αναφορά στα διαφορετικά χρονικά διαστήματα της ημέρας, στοιχείο που συμβάλλει στην εξοικείωση των παιδιών με τις αντίστοιχες έννοιες του χρόνου αλλά και της χρήσης τους στον προφορικό και γραπτό λόγο.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Μέσα από τις δραστηριότητες του προτεινόμενου σεναρίου αλλά και της αντίστοιχης ενότητας του σχολικού εγχειριδίου επιχειρείται η πρώτη γνωριμία των μικρών μαθητών/-τριών της Α΄ Τάξης με την περιγραφή αλλά και τη χρήση χρονικών δεικτών σε αυτή. Τόσο η περιγραφή, ως προϊόν της γλωσσικής απεικόνισης αντικειμένων, πραγμάτων, φαινομένων ή καταστάσεων ([Μητσοκοπούλου](#) 2006), όσο και η χρήση χρονικών εννοιών, ως υιοθέτηση ενός κοινωνικά προσδιορισμένου αντιληπτικού συστήματος εκφρασμένου μέσω συμβόλων και της γλώσσας ([Πλακίτση](#) κ.ά 2007, 730), αποτελούν στόχους που έχουν αυξημένο βαθμό δυσκολίας για τους/τις μικρούς/-ές μαθητές/-τριες της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας.

Έρευνες αποδεικνύουν ότι η αφηρημένη έννοια του 'χρόνου' δεν είναι πάντα εύκολο να γίνει αντιληπτή από το παιδί. Η δόμησή της αφορά μια αργή και προοδευτική διαδικασία, η οποία αρχίζει από την προσχολική ηλικία και ολοκληρώνεται κατά την εφηβεία. Σύμφωνα με τον Vygotsky (1998, 240), η κατάκτηση των εννοιών ακολουθεί μια πορεία από το επίπεδο της πράξης σε αυτό της γλώσσας, για αυτό η εμπλοκή των μικρών παιδιών σε διαμεσολαβημένες διαδικασίες βοηθά στη μετάβαση της γνώσης από το κοινωνικό στο ατομικό επίπεδο. Όμως η κατανόηση της σημασίας των χρονικών εκφράσεων δεν βρίσκεται πάντα σε αντιστοιχία με την απόκτηση και τη χρήση του λεξιλογίου εννοιών χρόνου (Μπονίδης 1995, 175). Ο εφοδιασμός με τα κατάλληλα «εργαλεία» προϋποθέτει μια μακρά πορεία, όπου οι λέξεις γίνονται το μέσο για τη διαμόρφωση των εννοιών και αργότερα εμφανίζονται ως το σύμβολό τους (Vygotsky 1998, 141). Στην πορεία αυτή, η πρόταση του Bruner (Καψάλης & Λεμονίδης 1999, 101) για την εφαρμογή της ανακαλυπτικής μάθησης και τη σπειροειδή διάρθρωση των διδακτικών αντικειμένων –κατά την οποία η συμβολική παρουσίασή τους ως αντικείμενα της γλώσσας ακολουθεί την αρχική προσφορά τους ως αντικείμενα δράσης και τη μετέπειτα αξιοποίησή τους ως αντικείμενα παρατήρησης– βρίσκει πεδίο εφαρμογής.

Παρόμοια λογική ακολουθείται στην οργάνωση του περιεχομένου των γλωσσικών μαθημάτων, βασική επιδίωξη της οποίας είναι τη γνωριμία των μαθητών/-τριών με ποικίλα είδη λόγου και ενός ευρέος φάσματος κειμένων. Ειδικότερα για την Α΄ Τάξη του Δημοτικού Σχολείου, οι τέσσερις τελευταίες διδακτικές ενότητες του σχολικού εγχειριδίου προβλέπουν την επαφή των παιδιών με ποικίλους τύπους κειμένων και τη διαισθητική γνωριμία τους με βασικά στοιχεία της δομής και λειτουργίας της ελληνικής γλώσσας (Καραντζόλα κ.ά 2007, 17). Ανάμεσα στα διαφορετικά είδη κειμένων διακρίνονται οι περιγραφές, οι οποίες όμως προσεγγίζονται σε ένα πρώτο επίπεδο γνωριμίας, αφού η σπειροειδής λογική στη διάταξη της ύλης προβλέπει την ενασχόληση των παιδιών με το συγκεκριμένο είδος και σε επόμενες σχολικές τάξεις. Αφορμή αποτελεί η αφήγηση της εμπειρίας μιας «βόλτας στο βουνό». Ο

Ματσαγγούρας (2007, 34-35) υποστηρίζει –επικαλούμενος τον Bruner– ότι η αφηγηματική σκέψη κυριαρχεί στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης του παιδιού και για αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως γέφυρα μετάβασης από τον αφηγηματικό στον περιγραφικό λόγο. Η αξιοποίηση περιεχομένων του αφηγηματικού λόγου των παιδιών μέσα από την παρουσίαση οικείων εμπειριών και βιωμάτων μπορεί να αποτελέσει το πλαίσιο για την επέκταση των δραστηριοτήτων του σχολικού εγχειριδίου και τη γνωριμία με βασικά δομικά στοιχεία της περιγραφής και της έννοιας του χρόνου.

Αφετηρία αποτελεί η «εικονική» περιήγησή τους σε διάφορους χώρους –φυσικά τοπία αλλά και ανθρωπογενή περιβάλλοντα– η παρατήρηση και συζήτηση για όσα γίνονται αντιληπτά μέσω των αισθήσεων αλλά και η δράση με τα προσφερόμενα υλικά. Σε όλα τα στάδια εμπλοκής των μικρών μαθητών/τριών κυρίαρχη είναι η γλωσσική διαμεσολάβηση, η τεχνολογικά διαμεσολαβημένη επικοινωνία και η επικοινωνία μέσω κειμένων. Στο πλαίσιο αυτό αναγνωρίζεται η νέα κειμενική πραγματικότητα που δημιουργεί η διάδοση των Τ.Π.Ε. και η σημασία και άλλων σημειωτικών συστημάτων στην παραγωγή νοήματος (Χατζησαββίδης & Αλεξίου 2012, 35). Η έννοια του ‘κειμένου’ αποκτά μια ολοένα και πιο διευρυμένη διάσταση, ενώ η εικόνα έρχεται να συνδέσει τον προφορικό με τον γραπτό λόγο. Τα παραπάνω στοιχεία παρατηρούνται εξάλλου στην πρακτική των μικρών παιδιών, κατά την οποία «τα πολυτροπικά μηνύματα αντιμετωπίζονται με μια εξίσου πολυτροπική προσέγγιση», καθώς οι γνώσεις σε ένα σημειωτικό σύστημα μεταφέρονται, ώστε να συντελέσουν στην κατανόηση κάποιου άλλου (Γιαννακοπούλου & Παπαδοπούλου 2004, 83). Τα ίδια δεδομένα αξιοποιούνται στη σύνταξη ενός σεναρίου που προσφέρεται για τους μαθητές/τριες της Α΄ Τάξης του Δημοτικού Σχολείου και τα πρώτα βήματά τους στον κόσμο της γλώσσας και των νέων γραμματισμών με σεβασμό στις προσλαμβάνουσες και την αντιληπτική τους ικανότητα.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- να συστηματοποιήσουν τις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες τους αναφορικά με γνωστά και οικεία περιβάλλοντα και με βάση αυτά να είναι σε θέση να οικοδομήσουν νέες έννοιες·
- να εξασκηθούν στην αναγνώριση ζώων και των χαρακτηριστικών τους από την περιγραφή τους σε ορισμούς αντίστοιχων λημμάτων·
- να εξασκήσουν την παρατηρητικότητα τους για τον εντοπισμό συγκεκριμένων πληροφοριών από μικρά κείμενα (προφορικά και γραπτά) αλλά και εικόνες και να αποκτήσουν ευχέρεια κατά τη μετακίνησή τους από το ένα σημειωτικό σύστημα στο άλλο·
- να πληροφορηθούν για τη συμβολική μορφή με την οποία περιγράφεται ο χρόνος (εικόνες ρολογιών, χρήση λέξεων ως χρονικών δεικτών, αρίθμηση)·
- να γνωρίσουν τη χρηστική αξία ενός λεξικού (ψηφιακού/συμβατικού)·
- να συσχετίζουν τις καταστάσεις που περιγράφονται σε εικόνες με προσωπικές εμπειρίες και βιώματα της καθημερινότητάς τους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- να εξοικειωθούν με τη διαδικασία προφορικής και γραπτής περιγραφής τοπίων και καταστάσεων της καθημερινότητας·
- να γνωρίσουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιγραφής, όπως είναι η τοποθέτηση στον χώρο (παρουσίαση επιμέρους στοιχείων ενός τοπίου) αλλά και η χρονική διαδοχή (γεγονότα που διαδέχονται το ένα το άλλο)·

- να εξοικειωθούν με γραμματικές δομές της γλώσσας και τη μετατροπή των μορφολογικών καταλήξεων ρημάτων·
- να εξασκηθούν στη σειροθέτηση λέξεων σε μια πρόταση και στη χρήση της τελείας·
- να εξασκήσουν τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, εμπλουτίζοντας και διευρύνοντας το λεξιλόγιό τους με τη χρήση επιθέτων και λέξεων δηλωτικών του χρόνου.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- να εξασκηθούν στη χρήση ενός λεξικού (έντυπου και ψηφιακού), να εξοικειωθούν με τον περιληπτικό λόγο των ορισμών και με τις στρατηγικές εντοπισμού λέξεων (αλφαβητική κατάταξη)·
- να συνειδητοποιήσουν τη λειτουργικότητα των πολυτροπικών κειμένων που συναντούν στον άμεσο κοινωνικό τους περίγυρο και να αποκτήσουν αντίστοιχες δεξιότητες δημιουργίας·
- να εξοικειωθούν με την καταγραφή δραστηριοτήτων σε ένα ψηφιακό ημερολόγιο·
- να συνειδητοποιήσουν διαισθητικά τη χρησιμότητα αρχείων κειμενογράφου, παρουσίασης, εννοιολογικής χαρτογράφησης, υπολογιστικών φύλλων, εξάσκησης αλλά και εργαλείων ζωγραφικής και να εξοικειωθούν με τις βασικές λειτουργίες τους.

Διδακτικές πρακτικές

Βασική διδακτική προτεραιότητα κατά την υλοποίηση του σεναρίου είναι η αξιοποίηση της δυναμικής των ομάδων παράλληλα με την παρακίνηση για ενεργητική συμμετοχή όλων των μελών τους. Η διασφάλισή της επιχειρείται μέσα από την διεξαγωγή δραστηριοτήτων παιγνιώδους μορφής, που προκαλούν και ενισχύουν τη συμμετοχή, αλλά και με την ανάδειξη προηγούμενων σχετικών γνώσεων, εμπειριών και βιωμάτων. Αναγκαία κρίνεται επίσης η σταδιακή μύηση και

μαθητεία σε αποτελεσματικές στρατηγικές χρήσης τόσο του προσφερόμενου διδακτικού υλικού όσο και των νέων μέσων πρακτικής γραμματισμού. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/τριες της τάξης θα μπορέσουν να διευρύνουν τις σχετικές γνώσεις τους για τον κόσμο, εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους και κάνοντας παράλληλα τα πρώτα τους βήματα στη γνωριμία τους με το κείμενο της περιγραφής. Ο σεβασμός και η αξιοποίηση των ιδεών των μαθητών/τριών είναι βασική προτεραιότητα, για αυτό και αναζητούνται ευκαιρίες ανάδειξής τους μέσα από τη συχνή προτροπή για παρουσίαση των προτάσεών τους σε κάθε φάση διεξαγωγής του σεναρίου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ανοιξιάτικη έξοδος των μαθητών/-τριών της Α΄ Τάξης από το σχολείο για την πραγματοποίηση μιας εκπαιδευτικής επίσκεψης αποτέλεσε την αφορμή για την εισαγωγή τους στο θέμα και τις δραστηριότητες του σεναρίου. Στον πίνακα της τάξης και με τη βοήθεια του Η/Υ και του ανακλαστικού προβολέα προβλήθηκαν κάποιες φωτογραφίες από το αστικό τοπίο στο οποίο περιηγήθηκαν οι μαθητές/-τριες της τάξης κατά τη διάρκεια της εκδρομής, φωτογραφίες που αποτέλεσαν το έναυσμα για να προχωρήσουμε στη βόλτα που περιγράφεται στο σχολικό εγχειρίδιο. Ο τίτλος, η εικόνα αλλά και το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου (Βιβλίο μαθητή, σ. 50) αποτέλεσαν την αφορμή για τη σύνδεση του («Βόλτα στο βουνό») με τις εμπειρίες των μαθητών της τάξης αλλά και την έναρξη του σεναρίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σχετική αναφορά γίνεται στην περιγραφή του σεναρίου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Μέσα από τις προτάσεις του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται η εξοικείωση των μικρών μαθητών/τριών με τις ΤΠΕ, καθώς μέσα από την προσωπική βίωση της χρήσης τους θα γνωρίσουν διάφορες εναλλακτικές μορφές κειμένων αλλά και τη δυνατότητα συνδυασμένης χρήσης διαφόρων σημειωτικών πόρων για την παραγωγή ή την αναδημιουργία πολυτροπικών κειμένων. Στο πλαίσιο αυτό η γνωριμία με βασικές εντολές επεξεργασίας εικόνων αλλά και η ενασχόλησή τους με αρχεία κειμενογράφου, προγράμματος παρουσίασης και εννοιολογικής χαρτογράφησης ή και εξάσκησης θα συμβάλει στην εξάσκηση και εμπέδωση της χρήσης τους από τους/τις μικρούς/-ές μαθητές/-τριες.

Κείμενα

Το κείμενο και η εικόνα του σχολικού εγχειριδίου (Β' τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σ. 50) Επιμέρους εικόνες από τη ζωγραφιά του σχολικού εγχειριδίου (Β' τεύχος, Βιβλίο Μαθητή, σ. 50) για δημιουργία φακέλου έτοιμων εικόνων (Eikones_gia_zografia).

Λήμματα και εικόνες από το *Εικονογραφημένο Λεξικό* για την Α' και τη Β' Τάξη σε συμβατική και [υψηλιακή μορφή](#): καναρίνι σ. 179, μύγα σ. 276, νυχτερίδα σ. 289, ποντίκι σ. 356, σαλιγκάρι σ. 384, σπουργίτι σ. 413.

Χρήση εικόνων ClipArt για τη δημιουργία καρτελών (αντιστοίχισης δραστηριοτήτων, 3^ο-4^ο δίωρο, Antistixisi_drastiriotiton, Antistixisi_drastiriotiton-epalitheusi, Routina_koritsiou, Diadoxi, Hmerisio_Hmerologio)

Βίντεο

Στιγμιότυπο της παιδικής σειράς «[ΧΑΪΝΤΙ](#)»

Βίντεο που αναπαριστούν το πέρασμα του χρόνου στη διάρκεια της ανάπτυξης ενός [φυτού](#), ενός [δέντρου](#) ή ακόμη και μιας [πεταλούδας](#) (επέκταση σεναρίου).

Εικόνες – Φωτογραφίες από το παραπάνω βίντεο

Εικόνες/ Αφίσα

Υλικό [ΔΙΑΠΟΛΙΣ](#)

Φορέας Υλοποίησης: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Επιτροπή Ερευνών, Τμήμα Φ.Π.Ψ., Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου.

ΕΠΕΑΕΚ – Γ΄ ΚΠΣ, Άξονας 1, Μέτρο 1.1., Ενέργεια 1.1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα., Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών», Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση – ΕΚΤ, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Από το παραπάνω υλικό αξιοποιούνται οι αφίσες:

Αφίσα 6 «[Η πολυκατοικία](#)», Αφίσα της ενότητας «Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ», Αθήνα 2003, Υπεύθυνη δράσης: Παρασκευή Παπαγιάννη, Επιστημονικός σχεδιασμός: Κωνσταντίνος Χρυσafiδης, Παρασκευή Παπαγιάννη, Εικονογράφηση: Lise- Lotte Iversen, Ατελιέ- Εκτύπωση: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΙΠΠΕ.

(Διαθέσιμο στο [διαδίκτυο](#)).

Αφίσα 15 «[Οικογένεια](#)», Αφίσα διδακτικής ενότητας «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ», Αθήνα 2003, Σχεδιασμός: Κωνσταντίνος Χρυσafiδης, Παρασκευή Παπαγιάννη, Εικονογράφηση:

Ράνια Βαρβάκη, Ατελιέ- Εκτύπωση: ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ-
ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΠΕ.

(Διαθέσιμο στο [διαδίκτυο](#))

Εικόνες από το Διαδίκτυο

Μυρμήγκια, εικόνα από το [διαδίκτυο](#)

Εικόνες ρολογιών, Αφίσα Σμυρνωτάκη, διαθέσιμη στο [διαδίκτυο](#)

Πρότυπο υπολογιστικό φύλλο ([Office – Microsoft](#)) για τη δημιουργία ημερολογίου

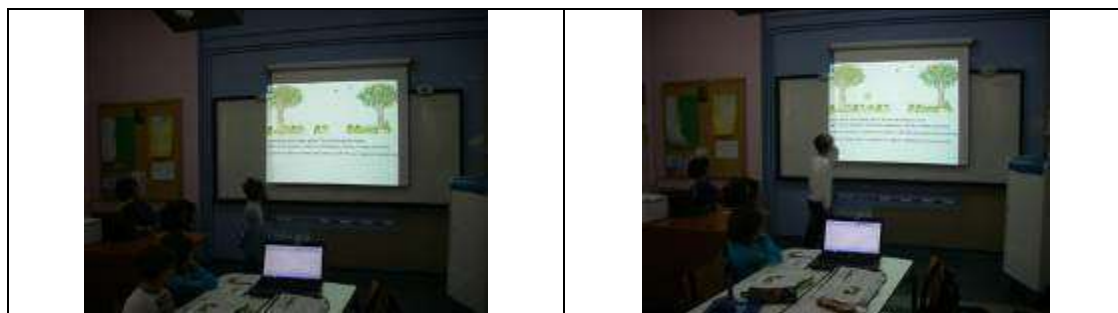
Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η & 2^η διδακτική ώρα

Αρχικά οι μαθητές/-τριες της τάξης κλήθηκαν να αναφερθούν σε σχετικά βιώματά τους από επισκέψεις στην ύπαιθρο επιχειρώντας μια προφορική περιγραφή των αντίστοιχων εμπειριών και δίνοντας πληροφορίες για το χωροχρονικό πλαίσιο αλλά και τα πρόσωπα και τα γεγονότα που εμπλέκονταν σε αυτές. Ακολούθησε μια πρώτη ανάγνωση του κειμένου από το σχολικό εγχειρίδιο (Βιβλίο μαθητή, σ. 50), το οποίο χρησιμοποιήθηκε και ως έναυσμα για τη γνωριμία των μαθητών/-τριών της Α΄ Τάξης με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός περιγραφικού κειμένου (χρήση ενεστωτικών τύπων, συνδετικών ρημάτων και επιθέτων, Καραντζόλα κ.ά., 2007, 61) μέσα από ερωτήσεις για τον τρόπο απόδοσης των εικόνων που περιγράφονται. Παράλληλα ένα αρχείο παρουσίασης που ετοιμάστηκε για το σκοπό αυτό (παρατίθεται στα ΤΕΚΜΗΡΙΑ ως Eikones zografias), παρουσίαζε με διαφορετικό χρονισμό κίνησης επιμέρους εικόνες (δέντρων, λουλουδιών, πουλιών, πεταλούδων...) με ταυτόχρονη παρουσίαση των προτάσεων που τις αφορούσαν («Όλα τα δέντρα έχουν γεμίσει φύλλα. Τα λουλούδια μυρίζουν ωραία...»). Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές/-τριες της τάξης είχαν την ευκαιρία να εστιάσουν την προσοχή τους σε συγκεκριμένα σημεία

της εικόνας του σχολικού εγχειριδίου συγκρατώντας στη μνήμη τους αρκετές από τις πληροφορίες που δίνονταν σε αυτό.

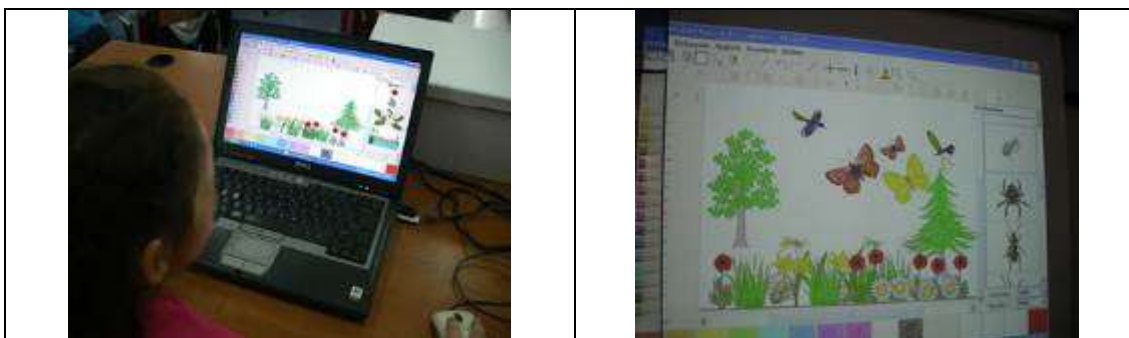
Μετά την ανάγνωσή του κειμένου παρακινήθηκαν να αξιοποιήσουν τις πληροφορίες του και να μεταφέρουν όσα διάβασαν σε μια άλλη εκδοχή. Αυτή αφορούσε τη ζωγραφική απεικόνιση όσων παρουσιάζονταν στο κείμενο με τη χρήση του εργαλείου ζωγραφικής (windows) ή του λογισμικού Revelation Natural Art. Καθώς η εμπειρία των μαθητών/τριών της συγκεκριμένης τάξης αναφορικά με τη χρήση του λογισμικού Revelation Natural Art ήταν πολύ περιορισμένη επιλέχθηκε να παρουσιαστούν στις τάξη κάποιες από τις δυνατότητες του λογισμικού.² Αρχικά έγινε επίδειξη από την εκπαιδευτικό της δυνατότητας συνδυασμένης χρήσης της ελεύθερης σχεδίασης μαζί με την επιλογή έτοιμων εικόνων (χρήση στάμπας/σφραγίδας από το λογισμικό RNA). Στη συνέχεια εκπρόσωποι των ομάδων κλήθηκαν να εργαστούν στον κεντρικό Η/Υ της τάξης και με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα παρουσιάζονταν στην ολομέλεια οι επιλογές που γίνονταν (αναζήτηση και επιλογή στάμπας, μεγέθυνση ή σμίκρυνση εικόνας, διαγραφή ή αναίρεση επιλογής) με πρωτοβουλία των συμμετεχόντων. Οι μαθητές/-τριες της τάξης ενθουσιάστηκαν με τις δυνατότητες του λογισμικού και δήλωσαν πως ανυπομονούσαν να εργαστούν στους Η/Υ των ομάδων τους. Τότε προτάθηκε σε αυτές να επιλέξουν ανάμεσα στο συγκεκριμένο λογισμικό που παρουσιάστηκε στον πίνακα της τάξης και της

² Η συγκεκριμένη όμως επιλογή συνέβαλε στην χρονική παρέκκλιση κατά την εφαρμογή προτάσεων του σεναρίου.

ζωγραφικής (windows) που είχαν μια κάποια σχετική εμπειρία χρήσης τους από προηγούμενη εφαρμογή.

Η εκπαιδευτικός μετακινούμενη από ομάδα σε ομάδα ενημερωνόταν για τις επιλογές τους κάνοντας τα πρώτα βήματα για την προετοιμασία τους (άνοιγμα της εφαρμογής, επίδειξη των διαθέσιμων επιλογών, επικόλληση εικόνων από το συνοδευτικό υλικό του σεναρίου ή των σφραγίδων που προσφέρονται από το λογισμικό RNA, εντολή της αναίρεσης και αποθήκευσης). Στη συνέχεια δόθηκε χρόνος στα μέλη των ομάδων να αυτενεργήσουν και να συνεργαστούν (συμφωνήθηκε πως κάθε φορά που έρχεται η σειρά τους να εργαστούν στον Η/Υ έχουν το «δικαίωμα» δύο επιλογών).

Μάλιστα χρειάστηκε κάποιες φορές να συνδιαλλαγούν και να επιχειρηματολογήσουν για την εισαγωγή μιας εικόνας στη ζωγραφιά τους καταλήγοντας ότι σε αυτή θα πρέπει να εντάξουν «ό,τι ταιριάζει» με το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου, στο οποίο χρειάστηκε να καταφύγουν σε περίπτωση διαφωνίας.

Η συμμετοχή και το ενδιαφέρον των παιδιών διατηρήθηκε αμείωτο μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας. Είναι χαρακτηριστικό πως ακόμη και μαθητές/τριες που δεν έχουν μεγάλη ευχέρεια στη χρήση του ποντικιού ανυπομονούσαν να έρθει η σειρά τους για τη επιλογή και επικόλληση κάποιας εικόνας, καθώς συνέβαλαν στη δημιουργία μιας ομαδικής ζωγραφιάς, στην οποία δεν είχαν να λογοδοτήσουν για την «αποτυχία» στην εικαστική απόδοση μιας επιμέρους εικόνας, αφού αυτή δίνονταν έτοιμη.

Η περιορισμένη εμπειρία των μαθητών/-τριών στη χρήση των συγκεκριμένων εργαλείων αποτέλεσε και ένα κριτήριο για τον αντίστοιχο περιορισμό της επίδειξης επιπλέον διαθέσιμων επιλογών (χρήση διαφορετικού χρώματος στο φόντο της ζωγραφιάς, επιλογή χρωμάτων, γραμμών και πινέλων) από την πλευρά της εκπαιδευτικού, η οποία έγινε με σχετική φειδώ και μόνο στις ομάδες που είχαν προχωρήσει τη ζωγραφιά τους. Παρόλα αυτά, τα μέλη των ομάδων απέκτησαν μια πρώτη εμπειρία χρήσης και εξοικείωσης με κάποιες από τις βασικές λειτουργίες τους των εργαλείων ζωγραφικής, δείχνοντας ιδιαίτερη ικανοποίηση από το αποτέλεσμα στο οποίο έφτασαν.

Στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου αναφέρεται ότι η μεταφορά συγκεκριμένων πληροφοριών του κειμένου σε ένα διαφορετικό σημειωτικό σύστημα, μπορεί να αντιμετωπιστεί ως αφορμή για την προφορική περιγραφή της ζωγραφικής τους δημιουργίας και την ευκαιρία για τη χρήση στοιχείων του περιγραφικού κειμένου στον προφορικό τους λόγο.

Η ευκαιρία αυτή, ωστόσο, δεν δόθηκε στο πρώτο δίωρο του εφαρμογής του σεναρίου, αφού στη λήξη του έγινε εφικτή μόνο η αποθήκευση των εργασιών των ομάδων.

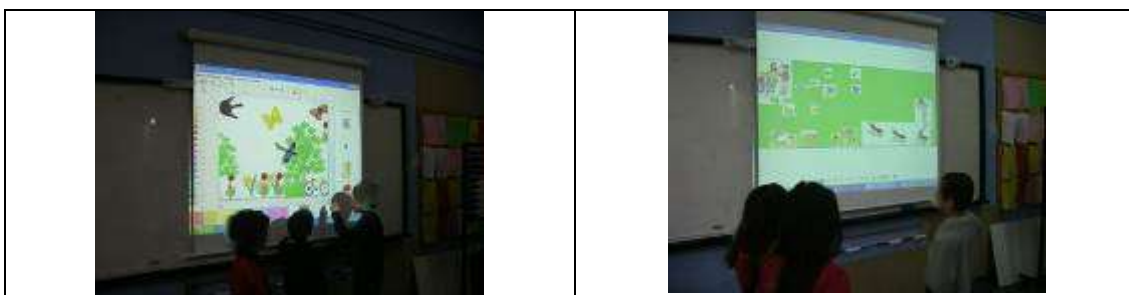
Τέλος συμφωνήθηκε πως στην επόμενη συνάντησή μας θα γίνει παρουσίαση των εργασιών κάθε ομάδας αλλά και η ενασχόλησή μας με τη δραστηριότητα που συνοδεύει την προβολή του [βίντεο](#) της Χάιντι στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου. Σε αυτή τη φάση παρουσιάστηκαν μόνο κάποια στιγμιότυπα από το συγκεκριμένο

βίντεο, με στόχο την πρόκληση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για ό,τι πρόκειται να ακολουθήσει στην εφαρμογή του σεναρίου.

3^η & 4^η διδακτική ώρα

Στην αρχή της συνάντησής μας, μέλη των ομάδων παρουσίασαν τις εργασίες τους και τον τρόπο με τον οποίο συνεργάστηκαν για την απόδοση μιας εικόνας από το κείμενο του σχολικού εγχειριδίου με τίτλο «Βόλτα στο βουνό». Στην ολομέλεια της τάξης σχολιάστηκε επίσης η διαφορετική οπτική της ίδιας εργασίας που αποδόθηκε με τη χρήση διαφορετικών εργαλείων/λογισμικών (επιλογή έτοιμων εικόνων από το συνοδευτικό υλικό του σεναρίου στο πρόγραμμα ζωγραφικής των windows ή των σφραγίδων που προσφέρονται από το λογισμικό RNA). Επιπλέον, το ενδιαφέρον των παιδιών προσανατολίστηκε στο γεγονός ότι αρκετές από τις παρουσιαζόμενες εργασίες έμοιαζαν μεταξύ τους για αυτό και από τον σχολιασμό προέκυψε το συμπέρασμα ότι η όποια ομοιότητα οφείλεται στο κείμενο που διαβάστηκε, αλλά και στο γεγονός ότι χρησιμοποιήθηκαν έτοιμες εικόνες και όχι άλλες επιλογές των αντίστοιχων λογισμικών που θα μπορούσαν να διαφοροποιήσουν τις εργασίες των ομάδων (χρήση διαφορετικού χρώματος στο φόντο της ζωγραφιάς, διαφορετικών χρωμάτων και πινέλων...).

Μέσα από την παρουσίαση των εικόνων που δημιούργησαν οι ομάδες δόθηκε επίσης και η δυνατότητα προφορικής περιγραφής του περιεχομένου της ζωγραφιάς.

Έτσι οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της Α΄ Τάξης είχαν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν στοιχεία του περιγραφικού κειμένου στον προφορικό τους λόγο.

Στην ολομέλεια της τάξης έγινε προβολή ενός [βίντεο](#), το οποίο αντιμετωπίστηκε ως έναυσμα για τη διεξαγωγή της αντίστροφης διαδικασίας, της αξιοποίησης των σχετικών πληροφοριών για τη γραπτή απόδοση ενός περιγραφικού κειμένου. Η τάξη γνώριζε από την προηγούμενη δραστηριότητα το περιεχόμενο του βίντεο και ανυπομονούσε για την παρακολούθησή του. Στην πρώτη προβολή του οι μαθητές/-τριες της τάξης παρακολούθησαν την κεντρική ηρωίδα της σειράς ΧΑΪΝΤΙ να χαίρεται την πρώτη μέρα της άνοιξης, κάνοντας μια βόλτα στο βουνό με τη συνοδεία ενός φίλου της. Η προβολή του βίντεο σταμάτησε στο σημείο που η ηρωίδα φτάνει σε ένα σκιερό μέρος, όπου τα χιόνια δεν έχουν ακόμη λιώσει και έτσι η φράση της ηρωίδας «ξέχασε κάτι η άνοιξη» έγινε κατανοητή χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες. Μάλιστα μετέφεραν το ίδιο σχόλιο και για τον «χαρακτηρισμό» του καιρού τη μέρα της εφαρμογής.

Στη συνέχεια επαναλήφθηκε η προβολή σχετικών στιγμιότυπων (από το 1΄-5΄) όπου η Χάιντι συναντά διάφορα ζώα (πουλιά, αετό, λαγούς, ένα αγριοκάτσικο και μια μελισσόυλα), ενώ στο τέλος ετοιμάζει ένα στεφάνι από αγριολούλουδα. Στην

ολομέλεια σχολιάστηκε ότι η ηρωίδα απολαμβάνει εν γένει το ανοιξιάτικο τοπίο χωρίς να περιγράφει τις εικόνες του. Καθώς το στοιχείο αυτό σχετίζεται με το μέσο προβολής του (χρήση κινούμενων εικόνων που ακολουθεί τη δομή της διήγησης μιας ιστορίας), οι μαθητές/τριες της τάξης προκλήθηκαν να σχολιάσουν –με σεβασμό πάντα στις αντιληπτικές τους δυνατότητες και τις προσλαμβάνουσές τους– μέσω της παρουσίασης και σύγκρισης επιμέρους στατικών εικόνων που βρήκαν σε ένα αρχείο παρουσίασης (Eikones_Xainti).

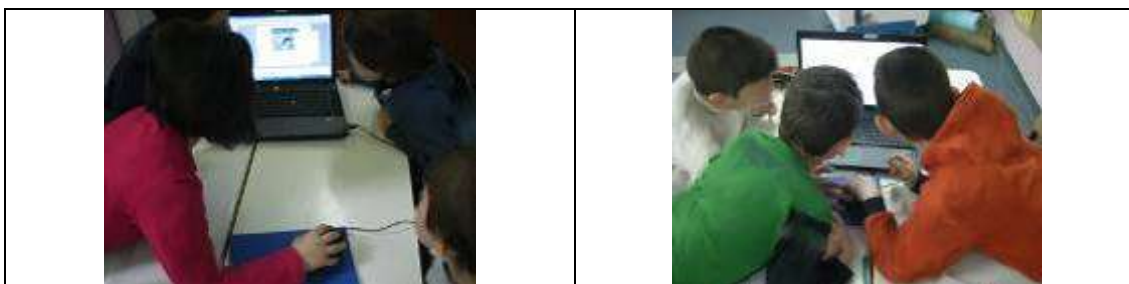
Η ενεργοποίησή τους για τη συμπλήρωση κάποιου περιγραφικού κειμένου στις διαφάνειες της παρουσίασης προέκυψε ως αναγνώριση της αναγκαιότητας να δώσουν «φωνή» στη Χάιντι σημειώνοντας «τι θα μπορούσε να λέει, για να περιγράψει κάθε φορά που βρίσκεται και σε ένα διαφορετικό τοπίο του βουνού».

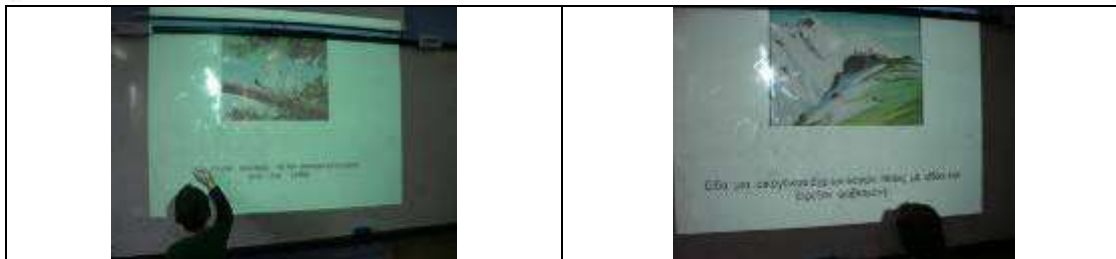
Έχοντας ως σημείο αναφοράς τις προτάσεις περιγραφής του σχολικού εγχειριδίου αλλά και σε σύγκριση με αυτές, η καταγραφή αντίστοιχων προτάσεων στα πλαίσια κειμένου των διαφανειών βοήθησε στην εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τις συνθήκες και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας γραπτής περιγραφής. Καθώς οι εικόνες από τα παραπάνω στιγμιότυπα του βίντεο αξιοποιήθηκαν για τη δημιουργία

ενός αρχείου παρουσίασης με έξι διαφάνειες, κάθε ομάδα ανέλαβε να γράψει ένα κείμενο για την εικόνα που της αναλογούσε.

Στους/στις μαθητές/-τριες της τάξης προτάθηκε η δημιουργία ενός κοινού αρχείου παρουσίασης, με τη συγκέντρωση των διαφανειών που επεξεργάστηκαν οι διαφορετικές ομάδες, για την παρουσίαση της εργασίας τους στα παιδιά της Β΄ Τάξης. Καθώς στο σχολείο έχει καλλιεργηθεί μια κουλτούρα ανταλλαγής και συνεργασίας μεταξύ των μαθητών/-τριών διαφορετικών τάξεων και τα παιδιά της Α΄ Τάξης έχουν ήδη αντίστοιχη θετική εμπειρία παρόμοιων συναντήσεων, η πρόταση αυτή έγινε αποδεκτή χωρίς ιδιαίτερα σχόλια. Οι μαθητές/-τριες της τάξης δέχθηκαν επίσης να συμβάλουν στην ηχογράφηση της ανάγνωσης των κειμένων που τα ίδια είχαν δημιουργήσει. Η εργασία κάθε ομάδας παρουσιάστηκε στην ολομέλεια της τάξης, με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του κεντρικού Η/Υ. Στη φάση αυτή σχολιάστηκαν κάποια ορθογραφικά λάθη που υποδεικνύονταν με την εμφάνιση της «κόκκινης κυματιστής γραμμής» ενώ η διαδοχική ανάγνωση των διαφανειών (και ο έλεγχος της αποφυγής επικαλύψεων ή επαναλήψεων αλλά και η αναζήτηση των κατάλληλων συνδετικών φράσεων) έδωσε την αίσθηση μιας συνολικής περιγραφής μιας ακόμη βόλτας στο βουνό.

Η διαδικασία της ηχογράφησης έλαβε χώρα εκτός σχολικής τάξης. Τα μέλη κάθε ομάδας –σε διαφορετικό χρόνο– συγκεντρώθηκαν σε ένα γραφείο για να διαβάσουν το κείμενο που είχαν γράψει αλλάζοντας το πρόσωπο του αφηγητή (από το α΄ σε γ΄ ενικό). Με τον τρόπο αυτό τα μέλη των ομάδων συνέβαλαν στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου που συνδυάζει τη χρήση εικόνας, γραπτού κειμένου και ήχου για το ίδιο περιεχόμενο, με στόχο της παρουσίαση της εργασίας τους σε μαθητές/-τριες άλλης τάξης του σχολείου, γνωρίζοντας παράλληλα τη λειτουργικότητα παρόμοιων κειμένων.

5^η & 6^η διδακτική ώρα

Η συνολική εργασία των ομάδων παρουσιάστηκε στην ολομέλεια της τάξης. Τα μέλη της κάθε ομάδας σηκώνονταν στον πίνακα της τάξης και με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του κεντρικού Η/Υ χειρίζονταν την παρουσίαση της διαφάνειας που είχαν ετοιμάσει (επιλογή προβολής παρουσίασης, παρουσίαση εικόνας, ανάγνωση κειμένου και εισαγωγή/ενεργοποίηση ηχογραφημένης καταγραφής).

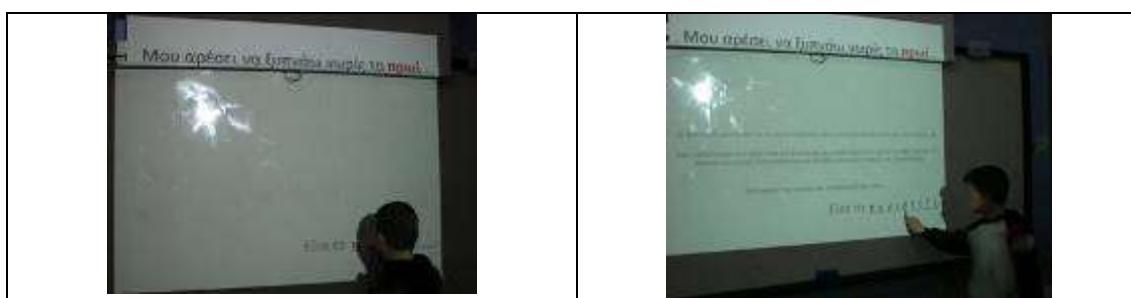
Η συγκεκριμένη εργασία ενεργοποίησε ιδιαίτερα τα μέλη των ομάδων, καθώς όλα τα παιδιά ζήτησαν να συμμετάσχουν με ενεργό τρόπο στη σχετική παρουσίαση, η οποία έδινε μια ολοκληρωμένη εικόνα της προσπάθειάς τους.

Η παραπάνω δραστηριότητα αποτέλεσε το συνδυαστικό κρίκο για την υλοποίηση της επόμενης πρότασης του αρχικού σεναρίου, η οποία αφορούσε στην έμμεση παρακίνηση για την αξιοποίηση του *Εικονογραφημένου Λεξικού* της Α΄ και της Β΄ Τάξης, μέσα από την ενασχόληση με ένα ακόμη αρχείο παρουσίασης, στο οποίο οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες καλούνταν να αναφερθούν και σε άλλα ζώα που ενδεχομένως μπορούν να συναντήσουν σε μια βόλτα στο βουνό. Αρχικά παρουσιάστηκε το συγκεκριμένο αρχείο παρουσίασης στην ολομέλεια της τάξης, από το οποίο κάθε ομάδα ανέλαβε μια διαφάνεια, καθώς κλήθηκε να αξιοποιήσει τις πληροφορίες που προσφέρονταν προκειμένου να συμπληρώσει το όνομα ενός ζώου /πουλιού ή εντόμου (*σπουργίτι, μύγα, καναρίνι, νυχτερίδα, σαλιγκάρι, ποντίκι*) που θα μπορούσε να έχει δει η Χάιντι στο αγρόκτημα του παππού της ή σε μια βόλτα της στο ορεινό χωριό.

Με παρόμοιο τρόπο εργασίας οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες είχαν εξοικειωθεί από προηγούμενες παιγνιώδεις δραστηριότητες — πριν από την εφαρμογή του σεναρίου. Σε αυτές οι μαθητές/-τριες της τάξης εξασκούσαν στη συμπλήρωση λέξεων που εντοπίζονταν στο *Εικονογραφημένο Λεξικό* της Α΄ και της Β΄ Τάξης, για τις οποίες προσέφεραν οι ίδιοι/-ιες, με τη μορφή του παραδοσιακού παιχνιδιού «κρεμάλα», πληροφορίες για το αρχικό και τελικό γράμμα αλλά και την ερμηνεία που εντόπιζαν στο εν λόγω λεξικό. Έχοντας, λοιπόν, μια σχετικά μικρή εμπειρία στη συμπλήρωση κενών για τη γραφή ενός ονόματος, παρακινήθηκαν —αρχικά σε επίπεδο ολομέλειας— να δοκιμάσουν να μαντέψουν τα ζώα που υπονοούνταν από την αρχική εισαγωγική πρόταση.

Έτσι στην πρώτη διαφάνεια που χρησιμοποιήθηκε ως παράδειγμα,³ διαβάζοντας τη φράση «Μου αρέσει να ξυπνάω νωρίς το πρωί» οι μαθητές/-τριες της τάξης πρότειναν να γραφτεί η λέξη *περιστέρι* (για τη συμπλήρωση της λέξης με 9 γράμματα

³ Οι ομάδες τη συγκεκριμένη μέρα εφαρμογής ήταν πέντε -εξαιτίας κάποιων απουσιών- και έτσι υπήρξε η δυνατότητα χρήσης της μιας από τις 6 έτοιμες διαφάνειες ως παράδειγμα για την διαδοχική παρουσίαση των σταδίων της εργασίας.

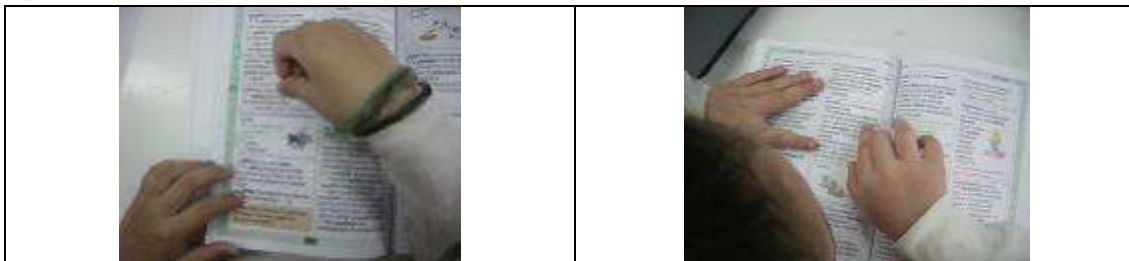
που τους δίνονταν ως πληροφορία). Επειδή όμως δεν επρόκειτο για αυτό το ζώο, χρειάστηκε να προχωρήσουμε διαβάζοντας την επόμενη πληροφορία που ανέφερε ότι το συγκεκριμένο ζώο «μπορούμε να το συναντήσουμε στο *Εικονογραφημένο Λεξικό*, στο γράμμα σ», οπότε και η συγκεκριμένη επιλογή αποκλειόταν.

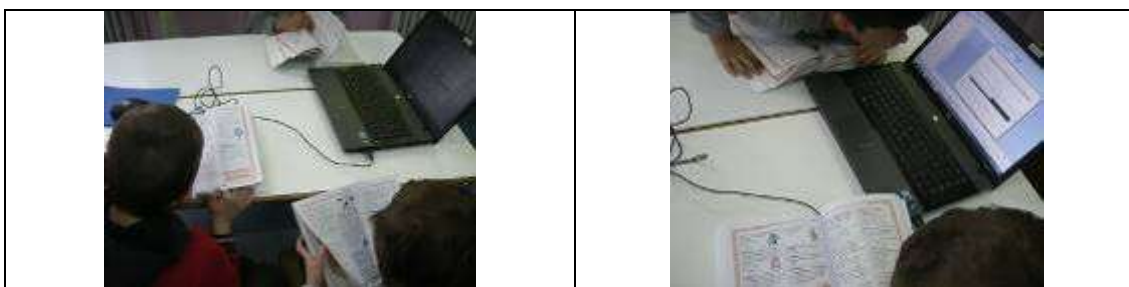
Ακολούθησαν προτάσεις που σχετίζονταν με ζώα που έχουν ως αρχικό πρώτο γράμμα το «σ». Για να περιοριστούν οι επιλογές τους, παρουσιάστηκε και η επόμενη πληροφορία που προέρχονταν από το *Εικονογραφημένο Λεξικό* της τάξης. Γρήγορα τα μέλη των ομάδων άρχισαν να δραστηριοποιούνται αναζητώντας την πληροφορία που διάβασαν στη διαφάνεια, ανάμεσα στις καταγραφές που δίνονταν στο γράμμα «σ» του έντυπου εγχειρίδιου, το οποίο είχαν στη διάθεσή τους. Όταν εντόπισαν τη λέξη «σπουργίτι» και επιβεβαίωσαν ότι η αναφορά αφορά αυτό το ζώο, ο ενθουσιασμός τους ήταν ιδιαίτερα μεγάλος, καθώς η όλη δραστηριότητα αντιμετωπίστηκε ως ένα παιχνίδι «κρυμμένου θησαυρού». Παράλληλα όμως με τον τρόπο αυτό δόθηκε η δυνατότητα στους/στις μικρούς/-ές μαθητές/-τριες της τάξης, να γνωρίσουν κάποια από τα περιεχόμενα και να επεξεργαστούν ορισμένες από τις πληροφορίες που συναντώνται στο *Εικονογραφημένο Λεξικό*.

Στη συνέχεια κάθε ομάδα ανέλαβε να ασχοληθεί με μια διαφάνεια, για την οποία δεν αρκούσε η συμπλήρωση της λέξης που έλειπε (για κάποιες ομάδες ο εντοπισμός της ήταν ιδιαίτερα εύκολος).⁴

⁴ Όπως είχε ήδη αναφερθεί στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου, τα ζώα που αναζητούνταν ήταν γνωστά και οικεία στους/στις μικρούς/-ές μαθητές/-τριες της Α΄ Τάξης –είτε κατοικούν στην ελληνική ύπαιθρο είτε σε μια πόλη– και έτσι δεν υπήρχε ιδιαίτερο πρόβλημα στον εντοπισμό τους.

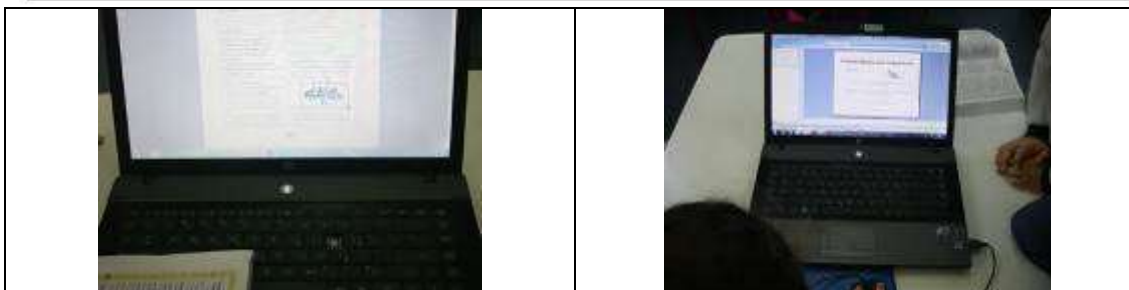

Επιπλέον, τα μέλη κάθε ομάδας καλούνταν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου, αφού εκτός της συμπλήρωσης ενός ονόματος, θα έπρεπε να αντιγράψουν και να επικολλήσουν την εικόνα που θα εντόπιζαν στο αντίστοιχο λήμμα του *Εικονογραφημένου Λεξικού* (που είχαν στη διάθεσή τους τόσο σε έντυπη όσο και σε [ψηφιακή](#) μορφή).

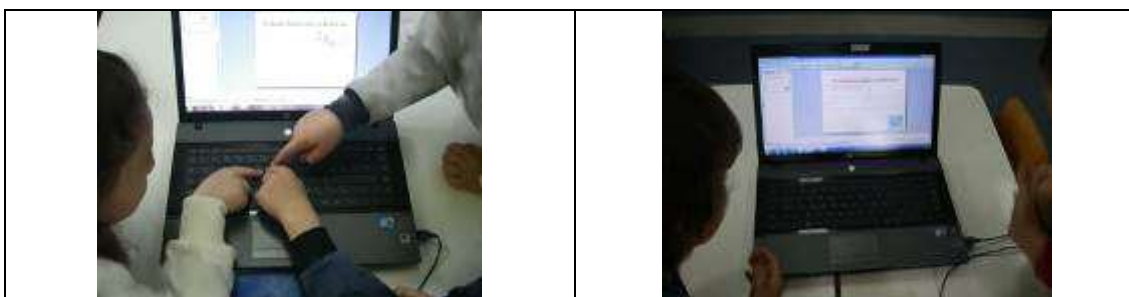

Με τον τρόπο αυτό οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της τάξης επεξεργάστηκαν τις πληροφορίες που τους δόθηκαν, κάνοντας υποθέσεις σε σχέση με τη συμπλήρωση της λέξης που αναλογεί στην ομάδα τους αλλά και εντοπίζοντας τις ίδιες φράσεις, επαληθεύοντας τις επιλογές τους.

Η συνεργασία μεταξύ των μαθητών/-τριών υπήρξε ικανοποιητική, καθώς παρατηρήθηκε ότι υπήρξε υποβοήθηση ακόμη και μεταξύ των ομάδων στον εντοπισμό συγκεκριμένων γραμμάτων και στην επεξήγηση της αλφαβητικής καταγραφής των λέξεων στο *Εικονογραφημένο Λεξικό*.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα μέλη των ομάδων βοηθούσαν το ένα το άλλο στον εντοπισμό των γραμμάτων στο πληκτρολόγιο ή και στην υπενθύμιση της εντολής ανάρτησης και του ορθογραφικού ελέγχου.

Κάποια δυσκολία υπήρξε στην αντιγραφή/επικόλληση ορισμένων εικόνων για την οποία προτάθηκε η χρήση του εργαλείου αποκομμάτων (έγινε επίδειξη από την εκπαιδευτικό και στη συνέχεια τα μέλη των ομάδων ακολούθησαν τις σχετικές οδηγίες).

<p>Φτάνω στο σπίτι μου αργά το βράδυ.</p> <p>Είπα το «σαλιγκάκι» :</p> <p>Το ζώο αυτό λέγεται σαλιγκάκι γιατί περπατάει αργά και σιγά σιγά... ...στη γημάδα.</p> <p>Και μετά έγραψα ότι περπατάει γρήγορα γιατί σε κάποιας από τις πολλές... ...βασίλειο και έγραψα στην θέση των κενών κελιών, γρήγορα.</p> <p>Αντιγράψτε και κολλήστε τα στοιχεία της αλλη...</p> <p>Εργασία ομάδας 1</p>	<p>Το απόγευμα αρχίζω το τραγούδι.</p> <p>Είπα το κανόριον.</p> <p>Το κανόριον είναι ένα είδος πουλιού που ζει στην Ελλάδα και στην Ασία. ...και τραγουδάει πολύ όμορφα.</p> <p>Αντιγράψτε και κολλήστε τα στοιχεία της αλλη...</p> <p>Εργασία ομάδας 2</p>
---	---

Στο χρόνο που επέμεινε, οι διαφάνειες συγκεντρώθηκαν στον κεντρικό Η/Υ και παρουσιάστηκαν στην ολομέλεια της τάξης. Έτσι, τα πολυτροπικά κείμενα που συμπληρώθηκαν υπήρξαν αφορμή για ένα ακόμη παιχνίδι όπου τα μέλη της κάθε ομάδας υπέβαλαν τις ερωτήσεις τους στις υπόλοιπες, προκειμένου αυτές να εντοπίσουν τα ζώα για τα οποία γίνονταν λόγος.

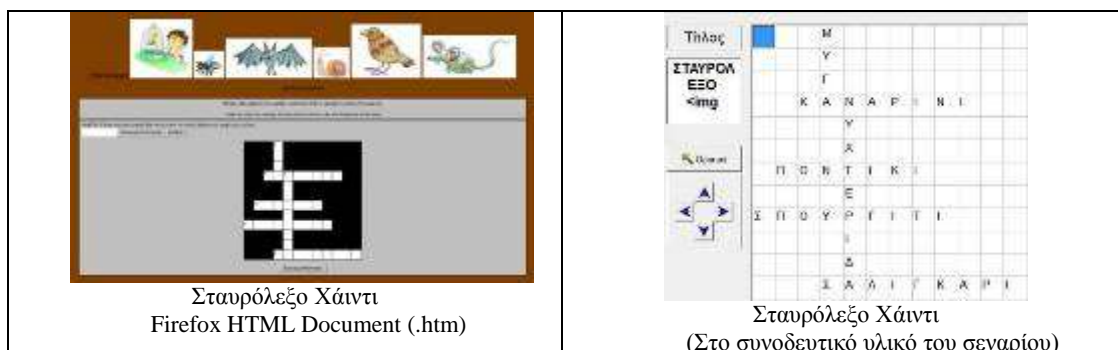
Κατά τη διεξαγωγή της δραστηριότητας δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα στον εντοπισμό συγκεκριμένων φράσεων από το *Εικονογραφημένο Λεξικό*, γι' αυτό και δεν σχολιάστηκαν εκφράσεις δηλωτικές του χρόνου: *πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ* που παρουσιάζονταν στις εισαγωγικές προτάσεις. Επίσης, λόγω έλλειψης χρόνου δεν αξιοποιήθηκε η πρόταση επέκτασης του σεναρίου και χρήσης του αρχείου εξάσκησης (που έχει δημιουργηθεί με τη χρήση του λογισμικού hotpotatoes), το οποίο θα μπορούσε να βοηθήσει στην εμπέδωση των όσων είχαν επεξεργαστεί οι μαθητές/τριες της τάξης και στην εξοικειώσή τους με τη συμπλήρωση ενός ψηφιακού σταυρόλεξου. Η συνέχεια της εφαρμογής ακολούθησε την πρόταση του αρχικού σεναρίου, η οποία όμως δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στα χρονικά πλαίσια που είχαν αρχικά ορισθεί, αφού η επόμενη δραστηριότητα του αρχικού σεναρίου προβλέπονταν να γίνει σε προηγούμενο διδακτικό δίωρο. Σε αυτό συνέβαλαν τόσο η δυναμική της τάξης όσο και η αδυναμία ανταπόκρισης της στον αρχικό ρυθμό εναλλαγής των δραστηριοτήτων.

7^η & 8^η διδακτική ώρα

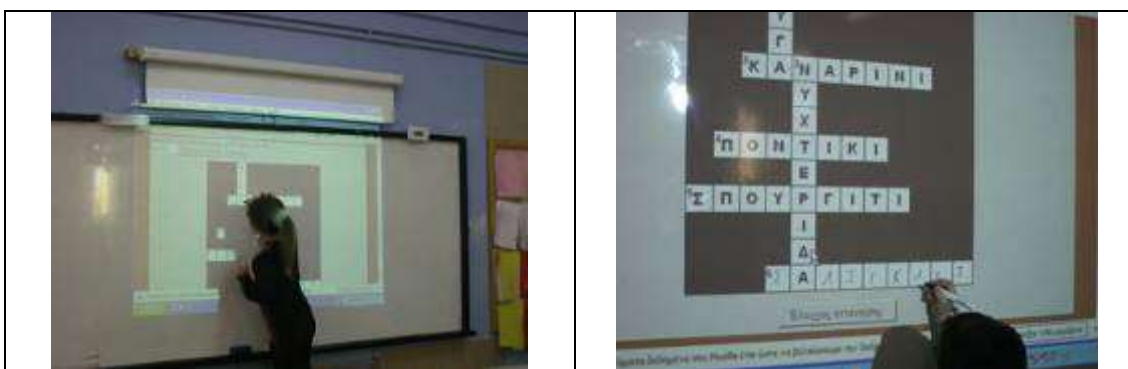
Η σύνδεση των δραστηριοτήτων που προηγήθηκαν και ο εντοπισμός του νήματος στην εξέλιξη της εφαρμογής που αφέθηκε για λίγο –με τις διακοπές του Πάσχα– εξασφαλίστηκε με την ενασχόληση της τάξης με τη συμπλήρωση του σταυρόλεξου, που στο αρχικό σενάριο προτείνεται ως εναλλακτική δραστηριότητα του 2^{ου} δίωρου. Αρχικά οι μαθητές/-τριες της τάξης αναφέρθηκαν στην προηγούμενη εργασία τους (τη δημιουργία πολυτροπικού κειμένου) και κλήθηκαν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις

τους και τις πληροφορίες από τα λήμματα του λεξικού για την κεφαλαιογράμματη συμπλήρωση των κενών του σταυρόλεξου (που έχει δημιουργηθεί με τη χρήση του λογισμικού hotpotatoes).

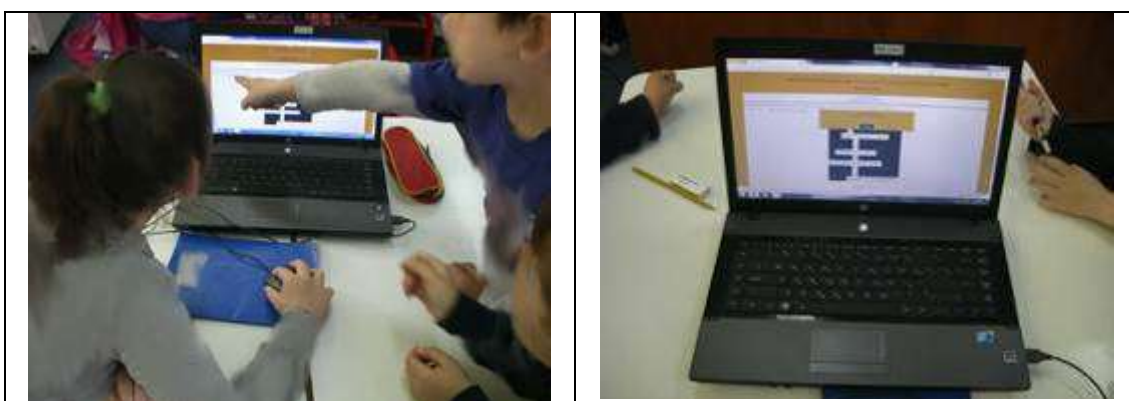
Η συμπλήρωση των λέξεων δε δημιούργησε κάποια ιδιαίτερη δυσκολία ενώ υπήρξε αφορμή για εξάσκηση στη χρήση της κεφαλαιογράμματης γραφής, στην ορθογραφία κάποιων λέξεων αλλά και τη γραπτή απόδοση κάποιων συμφωνικών συμπλεγμάτων.

Καθώς επρόκειτο για μια πρώτη αφορμή γνωριμίας της τάξης με την τεχνική του σταυρόλεξου (δηλώθηκε ότι έχουν δει παρόμοιο στο βιβλίο της *Μελέτης*), επιλέχθηκε η συνδυασμός της συζήτησης στην ολομέλεια και της εργασίας στις ομάδες. Έτσι για κάθε μια λέξη του σταυρόλεξου διαβάζονταν ο ορισμός της και καλούνταν μέλη των ομάδων να προτείνουν και να πραγματοποιήσουν τη συμπλήρωσή της στον πίνακα και στους Η/Υ των ομάδων.

Ο έλεγχος απάντησης έδωσε ιδιαίτερη ικανοποίηση στα μέλη των ομάδων καθώς οι περισσότερες επιβεβαίωσαν τις επιλογές τους και το μεγάλο ποσοστό επιτυχίας τους (έλεγχος απάντησης).

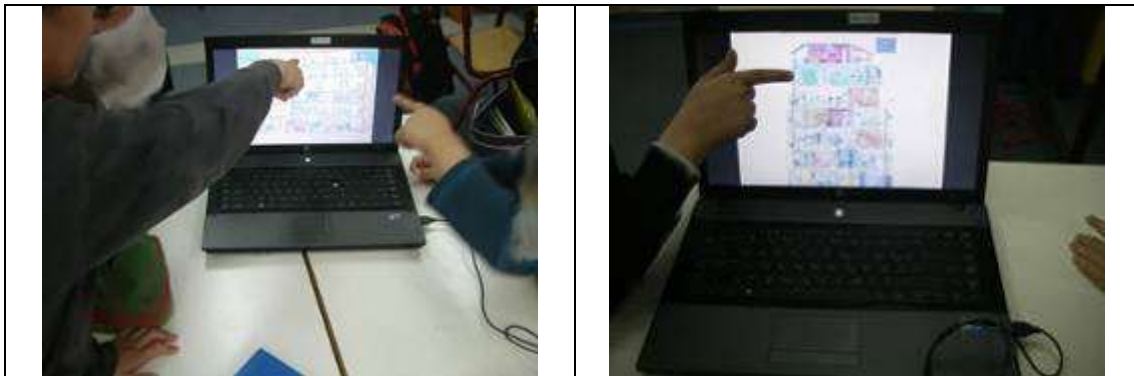

Στη συνέχεια οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της τάξης παρακινήθηκαν να εμπλακούν σε μια άλλη δραστηριότητα που και αυτή παρουσιάστηκε υπό μορφή παιχνιδιού. Εξηγήθηκε ότι θα έχουν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν κάποιες αφίσες που παρουσιάζουν κάποιες οικογένειες και αυτοί/-ές θα έπρεπε να διαλέξουν μια από τις εικόνες που προσφέρονταν, προκειμένου να την περιγράψουν σε ένα παιχνίδι «μαντέματος». Έτσι με τον τρόπο αυτό, η εξοικείωσή τους με τα περιγραφικά κείμενα μετακινήθηκε από το φυσικό περιβάλλον και επικεντρώθηκε στη ζωή των ανθρώπων και την καθημερινή τους ρουτίνα. Αφορμή για αυτό αποτέλεσε η παρουσίαση δύο αφισών από το υλικό του [προγράμματος «ΔΙΑΠΟΛΙΣ»](#) και συγκεκριμένα οι αφίσες με τίτλο «[Η πολυκατοικία](#)» και [Οικογένεια](#)). Τα μέλη των ομάδων κλήθηκαν να επιλέξουν μια οικογένεια από όσες παρουσιάζονται –στο

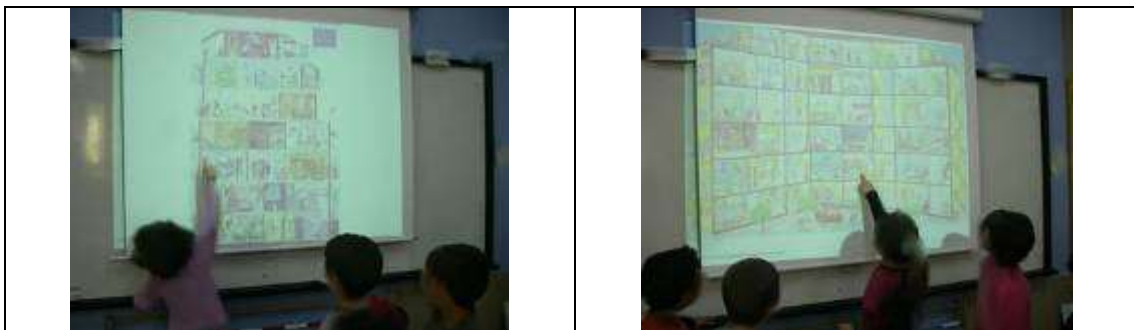

εσωτερικό μιας πολυκατοικίας– περιγράφοντας προφορικά την εικόνα και ένα στιγμιότυπο από τη ζωή της στην πολυκατοικία.

Κάθε ομάδα κλήθηκε να περιγράψει προφορικά στην ολομέλεια της τάξης την οικογένεια που διάλεξε, επαναλαμβάνοντας όσα είχαν προσυμφωνήσει σε επίπεδο ομάδας, αναφέροντας και κάποιους δείκτες της χρονικής στιγμής στην οποία διαδραματίζονταν όσα παρουσίαζαν (πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ, παρελθόν, παρόν, μέλλον, μέρα, νύχτα, άνοιξη, καλοκαίρι, χειμώνας, φθινόπωρο) και δίνοντας κάποιες λεπτομέρειες για τα χαρακτηριστικά και τις δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται τα παρουσιαζόμενα πρόσωπα («Έχει ξημερώσει, το παιδάκι σηκώνεται από το κρεβάτι και ο μπαμπάς του, του λέει ότι πρέπει να ετοιμαστεί για το σχολείο». «Είναι μεσημέρι, τα παιδιά έχουν φάει το φαγητό τους και η μαμά τους πλένει τα πιάτα», «Είναι άνοιξη και ο παππούς με το εγγονάκι του, φροντίζει τα λουλούδια στο μπαλκόνι ...»).

Στη συνέχεια μέλη των άλλων ομάδων ανέλαβαν να εντοπίσουν στην αφίσα την οικογένεια που περιγράφονταν. Η διάθεση των παιδιών για παιχνίδι υπήρξε αμείωτη

και έτσι η διδακτική ώρα ολοκληρώθηκε με την προφορική παρουσίαση και άλλων περιγραφών που επινοούνταν από μεμονωμένους/-ες μαθητές/-τριες.

9^η & 10^η διδακτική ώρα

Στην αρχή της συνάντησής μας παρουσιάστηκε στον πίνακα της τάξης –με τη βοήθεια του ανακλαστικού προβολέα και του κεντρικού Η/Υ– ένα αρχείο παρουσίασης στο οποίο δίνονταν –σε διαφορετικές κάρτες– η διαδοχή των γεγονότων που αφορούσαν στη ρουτίνα ενός κοριτσιού. Στην ολομέλεια της τάξης ανακοινώθηκε ότι κατοικεί και αυτό στην προαναφερόμενη πολυκατοικία (της αφίσας που επεξεργαστήκαμε στο προηγούμενο δίωρο) ενώ τις ίδιες εικόνες είχαν τη δυνατότητα να περιεργαστούν οι μαθητές/τριες της τάξης στα θρανία τους (από τις οθόνες των φορητών Η/Υ της ομάδας τους).

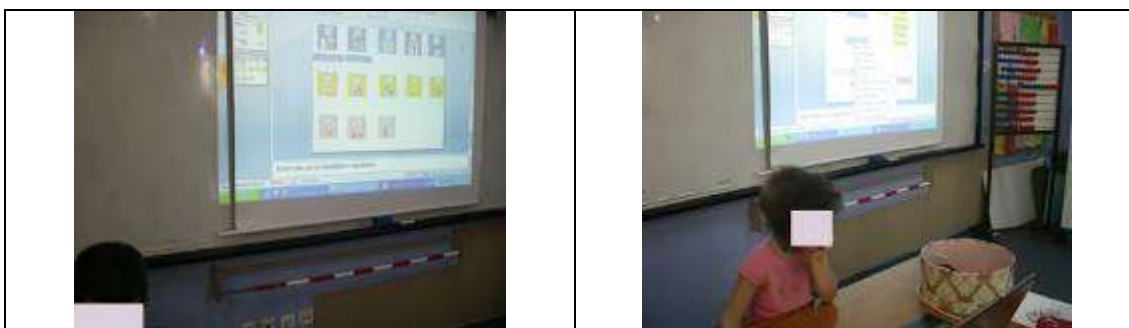
Αρχικά ασχοληθήκαμε με τις εικόνες της διαφάνειας (από το αρχείο *Routina_koritsiou*) και στη συνέχεια διαβάσαμε τα κείμενα που τις συνόδευαν (από το αρχείο *Antistixisi_drastiriotiton-eralitheusi*), αναφερόμενοι/-ες σε δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στη διάρκεια μιας ημέρας και στη διαδοχική τοποθέτησή τους σε χρονολογική σειρά. Έτσι δόθηκε η δυνατότητα στους/στις μαθητές/-τριες της τάξης να χρησιμοποιήσουν εκφράσεις –δηλωτικές του χρόνου– στον προφορικό τους λόγο αλλά και να αναφερθούν σε προσωπικά τους βιώματα και στον τρόπο που οι ίδιοι/-ες μοιράζουν τον χρόνο τους. Επίσης οι μαθητές/-τριες της τάξης παρακινήθηκαν να σχολιάσουν το περιεχόμενο των εικόνων και τη διαδοχή των γεγονότων, η οποία στη συγκεκριμένη διαφάνεια δίνεται με την εναλλαγή των

δεικτών του ρολογιού αλλά και με την επιλογή διαφορετικών χρωμάτων για τις καρτέλες που αφορούν πρωινές, μεσημβρινές, απογευματινές και βραδινές δραστηριότητες.

Στη συνέχεια τα μέλη των ομάδων κλήθηκαν να εργαστούν στον φορητό Η/Υ τους τοποθετώντας κάτω από τις διαδοχικές εικόνες τις αντίστοιχες λεξέντες/τίτλους. Έγινε μάλιστα σχετική επίδειξη στην ολομέλεια της τάξης και εκπρόσωποι των ομάδων εργάστηκαν στον κεντρικό Η/Υ της τάξης.

Σε αυτή υπογραμμίστηκε ότι κατά την αποκοπή και επικόλληση των εικόνων/πλαισίων κειμένου θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή, καθώς είναι τοποθετημένες σε λανθασμένη σειρά και έτσι κριτήριο για την ορθή τοποθέτησή τους (εκτός της χρωματικής αντιστοίχισης) θα είναι η κατανόηση και η ανάγνωση του περιεχομένου κάθε λεζάντας.

Πράγματι –σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου– το περιεχόμενο των τίτλων⁵ αντιστοιχούσε στο αντιληπτικό επίπεδο των μικρών μαθητών/-τριών της τάξης και, καθώς δεν είχε ιδιαίτερες αναγνωστικές δυσκολίες, δεν υπήρξε κάποιο πρόβλημα με τις αντιστοιχίσεις, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια. Ως αποτέλεσμα της αποκοπής και επικόλλησης –κατά την εναλλαγή από τη μια διαφάνεια στην άλλη– ήταν η διατήρηση –στην 1η διαφάνεια της παρουσίασης– μόνο τεσσάρων λέξεων (*πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ*), στοιχείο που αποτέλεσε αντικείμενο ομαδικής συζήτησης. Σε αυτή το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών επικεντρώθηκε στη συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση του χρόνου, ενώ έγινε αναφορά και σε άλλες παρόμοιες (στις εποχές, τους μήνες και τις μέρες).

Παράλληλα η ενασχόληση των μαθητών/-τριών της τάξης με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα τους έδωσε τη δυνατότητα να εξασκηθούν στη χρήση εικόνων

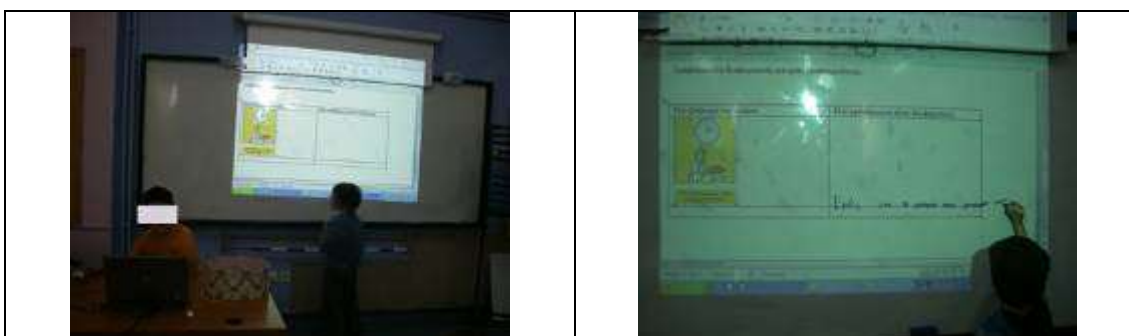
⁵ Αφορά την παρουσίαση γεγονότων όπως αυτά βιώνονται από την πρωταγωνίστρια τους, για αυτό και δίνονται στο α΄ πρόσωπο του ενικού αριθμού. Το στοιχείο αυτό αποτέλεσε αντικείμενο σχολιασμού κατά τη διεξαγωγή της δραστηριότητας.

(αλλαγή μεγέθους, αποκοπή, επικόλληση, μετακίνηση). Με τον τρόπο αυτό συνέβαλαν ταυτόχρονα στη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου που αφορά στον ορισμό της καθημερινής ρουτίνας ενός συνομήλικου με αυτούς/-ές κοριτσιού, στοιχείο το οποίο αξιοποιήθηκε για την παρουσίαση της δικής τους εκδοχής στη βίωση κάποιων γεγονότων της καθημερινότητάς τους.

Έτσι η αξιοποίηση των πληροφοριών που επεξεργάστηκαν οι μαθητές/-τριες της τάξης αναφορικά με τη χρήση των εικόνων και την αντιστοίχισή τους με καταστάσεις που βιώνει μια συνομήλική τους οδήγησε στη σύγκριση με δικά τους βιώματα και τη διάκρισή τους σε παρόμοιες αλλά και διαφορετικές εμπειρίες ζωής. Αυτό επιχειρήθηκε να γίνει σε επίπεδο ολομέλειας, ενώ στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου προβλεπόταν επέκταση της δραστηριότητας σε επίπεδο ομάδων.

Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε να παρουσιαστεί στην ολομέλεια της τάξης η εναλλακτική πρόταση του σεναρίου, που αφορούσε στη χρήση ενός αρχείου παρουσίασης (Grafoume-drastiriotites). Η επιλογή αυτή καθορίστηκε τόσο από αντικειμενικά κριτήρια (έλλειψη χρόνου) όσο και από την εκτίμηση του περιορισμένου επιπέδου εξοικείωσης των συγκεκριμένων μαθητών/-τριών με τη

χρήση του Η/Υ. Έτσι αποφασίστηκε να γίνουν πιο αργά βήματα στην εφαρμογή του σεναρίου και να ακολουθήσουμε την πορεία που θα υπαγορευτεί από τους/τις ίδιους/-ιες συμμετέχοντες/-ουσες. Για αυτό και επιλέχθηκε η χρήση και αξιοποίηση ενός ακόμη αρχείου παρουσίασης, για το οποίο οι μαθητές/-τριες της τάξης είχαν προηγούμενη εμπειρία. Μάλιστα λόγω του περιορισμένου χρόνου η ενασχόλησή μας με αυτό έγινε σε επίπεδο ολομέλειας.

Εκπρόσωποι των ομάδων χρησιμοποιώντας τη διαφάνεια -που ήδη γνώριζαν- εντόπιζαν την υπερσύνδεση με το αρχείο κειμενογράφου και εκτελώντας τις ίδιες εντολές –με τις οποίες είχαν εξοικειωθεί στην προηγούμενη δραστηριότητα– αποκοπής, επικόλλησης εικόνας, προχώρησαν στην επιλογή δύο δραστηριοτήτων διαφορετικών από αυτές στις οποίες συμμετέχουν και οι ίδιοι/ιες στην καθημερινότητά τους και δύο παρόμοιων με αυτές. Παράλληλα (με το κείμενο που έγραφαν δίπλα από καθεμιά εικόνα) συνέβαλαν στη μετατροπή του α΄ προσώπου στις λεζάντες των εικόνων σε αυτό του α΄ πρόσωπου πληθυντικού αριθμού).

11^η & 12^η διδακτική ώρα

Στο τελευταίο δίωρο της εφαρμογής επιλέχθηκε η ενασχόληση με το υλικό που είχε δημιουργηθεί –στο αρχικό σενάριο– για το 4^ο διδακτικό δίωρο. Συγκεκριμένα αξιοποιήθηκαν το αρχείο excel (πρότυπο υπολογιστικό φύλλο για δημιουργία ημερολογίου) και ενός αρχείου εννοιολογικής χαρτογράφησης (kidspiration), η

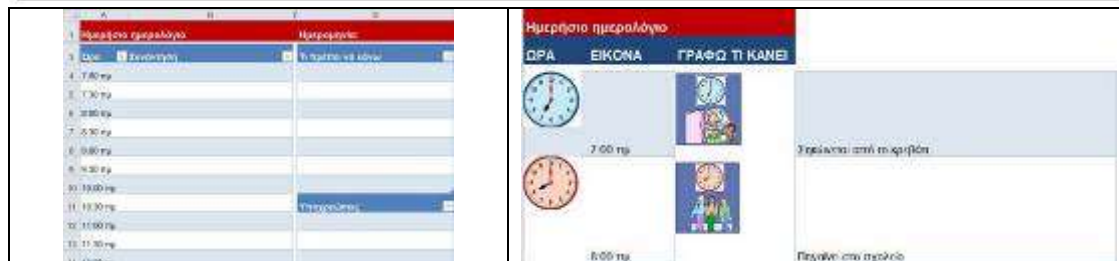

προσέγγιση των οποίων διαφοροποιήθηκε κάπως από τον αρχικό σχεδιασμό σε μια προσπάθεια σύνδεσης των δύο δραστηριοτήτων για τις οποίες σχεδιάστηκαν.

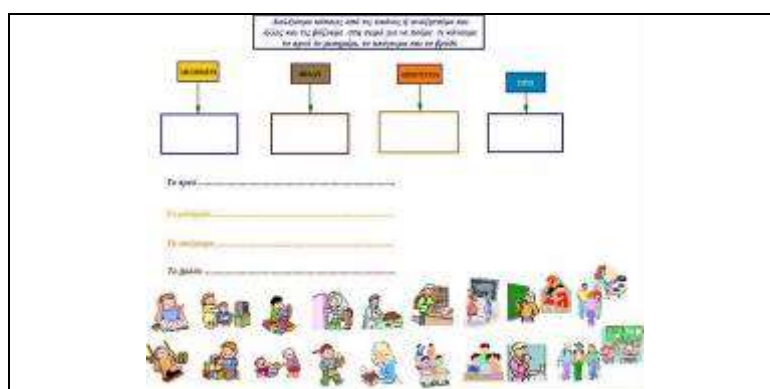
Προηγήθηκε μια συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης σχετικά με το περιεχόμενο των καταγραφών στο αρχείο Grafoume-drastiriotites, το οποίο επεξεργαστήκαμε στο τέλος της προηγούμενης συνάντησής μας. Αναφέρθηκε ότι όσα καταγράφονταν εκεί θα μπορούσαν να εντοπιστούν σε ένα ημερολόγιο, για αυτό και παρουσιάστηκαν διάφορες εκδοχές έντυπων ημερολογίων στην τάξη αλλά και αντίστοιχες εικόνες που εντοπίστηκαν στο διαδίκτυο (οι οποίες παρουσιάστηκαν συγκεντρωμένες σε ένα αρχείο παρουσίασης, στα Συνοδευτικά τεκμήρια: Hmerologia).

Η παρατήρησή τους οδήγησε τους μικρούς μαθητές/τριες να αναφερθούν στα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων εντύπων και στις περιπτώσεις που αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Μάλιστα παρουσιάστηκε η αρχική μορφή του πρότυπου υπολογιστικού φύλλου ([Office – Microsoft](#)) που χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του αρχείου Hmerisio_Hmerologio, εντοπίστηκαν οι διαφορές των δύο και σχολιάστηκε η λειτουργική αξία των εικόνων (ρολογιών και δραστηριοτήτων).

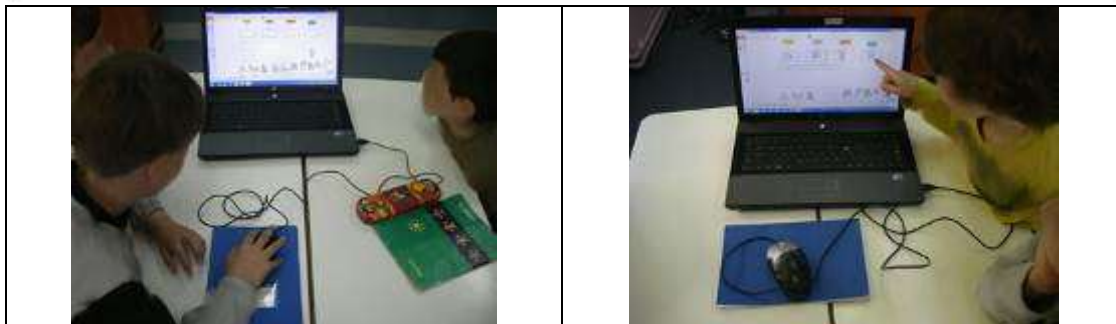

Στη συνέχεια η δράση των μαθητών/τριών μεταφέρθηκε στις ομάδες τους και στο φορητό Η/Υ της κάθε μιας. Ταυτόχρονα στον πίνακα της τάξης προβλήθηκε το αρχείο εννοιολογικής χαρτογράφησης με τίτλο Diadoxi.

Το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών εστιάστηκε στις εικόνες που είχαν στη διάθεσή τους για την τοποθέτησή τους στα επιμέρους πλαίσια χρονικής κατηγοριοποίησης (πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ). Κατά την ενασχόλησή τους με το συγκεκριμένο αρχείο τα μέλη των ομάδων (και προκειμένου να κερδίσουμε χρόνο) κλήθηκαν να εργαστούν μόνο με την επιλογή και τοποθέτηση τεσσάρων εικόνων, μια για κάθε ένα πλαίσιο και τη διαγραφή των υπολοίπων, έχοντας ως κριτήριο τη συμφωνία συμμετοχής σε κοινές δραστηριότητες (στα πλαίσια της ομάδας) για το πρωί, το μεσημέρι, το απόγευμα και το βράδυ.

Η γραπτή καταγραφή δεν έγινε, καθώς επιλέχθηκε η προφορική συνεννόηση μεταξύ τους για την τελική εκδοχή στην οποία είχαν καταλήξει. Η γραπτή καταγραφή πραγματοποιήθηκε στο αρχείο excel. Εκεί τα μέλη των ομάδων κλήθηκαν να συμπληρώσουν σε διπλανή στήλη και να μεταφέρουν στο α' πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού όσες από τις προτάσεις (που αναφέρονταν στο πρόγραμμα του συνομήλικου κοριτσιού) ταυτίζονταν και με το δικό τους πρόγραμμα.

Έτσι ο συνδυασμός δράσεων –που στο αρχικό σενάριο αφορούσαν σε δύο δραστηριότητες– βοήθησε στην εξάσκηση των μικρών μαθητών/-τριών στην περιγραφή οικείων καταστάσεων αλλά και στην εξάσκηση τους στην κλίση ρημάτων (προφορική και γραπτή). Παράλληλα μέσα από την αξιοποίηση των συγκεκριμένων αρχείων τα μέλη των ομάδων εξασκήθηκαν σε βασικές εντολές χρήσης του Η/Υ (αναίρεση, επιλογή, μετακίνηση εικόνων/πλαισίων αλλά και αποθήκευση) ενώ είχαν μια ακόμη ευκαιρία ομαδικής συνεργασίας, συνεύρεσης και αλληλοαποδοχής.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Οι προτάσεις του σεναρίου δε συνοδεύονται από Φύλλα δραστηριοτήτων. Εναλλακτικά προτείνεται η χρήση συνοδευτικού υλικού που στηρίζεται στη αξιοποίηση αρχείων βασικών εφαρμογών (αντιγραφή προσφερόμενων εικόνων από έτοιμο φάκελο για τη δημιουργία ζωγραφιάς, πρότυπου υπολογιστικού φύλλου για τη δημιουργία ενός ημερολογίου· επίσης, χρήση αρχείων παρουσίασης, εννοιολογικής χαρτογράφησης, κειμενογράφου και εξάσκησης). Οι οδηγίες που αφορούν τη δράση των εμπλεκόμενων κατά τη χρήση των συνοδευτικών αρχείων απευθύνονται στον εκπαιδευτικό της τάξης και παρατίθενται σε κάθε φάση/δίωρο του σεναρίου.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Ήδη κατά την αναλυτική περιγραφή των προτεινόμενων δραστηριοτήτων επιχειρήθηκε η ταυτόχρονη παρουσίαση και κάποιων εναλλακτικών δυνατοτήτων επέκτασής τους (δημιουργία μιας παρουσίασης με θέμα τη «Βόλτα στο βουνό» αλλά και τη χρήση του λογισμικού hotpotatoes για τη συμπλήρωση ενός σταυρόλεξου και την αξιοποίηση πληροφοριών που προκύπτουν από την ενασχόληση των μαθητών/-τριών με λήμματα του *Εικονογραφημένου Λεξικού*). Επιπρόσθετα, η επέκταση του σεναρίου θα μπορούσε να συμπεριλάβει την περαιτέρω αξιοποίηση του [βίντεο](#) της παιδικής εκπομπής και την αναζήτηση πληροφοριών για τη δημιουργία κειμένων που

αφορούν τη ζωή των ζώων που συναντώνται σε αυτό (αποδημητικά πουλιά, άγριοι λαγοί, αετοί, μέλισσες).⁶

Σε μια εναλλακτική εκδοχή θα μπορούσε να προταθεί η διαθεματική σύνδεση της συγκεκριμένης ενότητας του γλωσσικού εγχειριδίου με αντίστοιχη ενότητα από τη *Μελέτη Περιβάλλοντος* (Ενότητα «Ο άνθρωπος και ο χρόνος») μαζί με τα πρώτα βήματα στην κατανόηση της μέτρησης του χρόνου με τη χρήση του ρολογιού (και ταυτόχρονη αξιοποίηση των καρτελών της παρουσίασης Routina_koritsiou), ή και τη δημιουργία ενός εβδομαδιαίου σχολικού προγράμματος, στο οποίο η πολυτροπική διάστασή του θα είναι αποτέλεσμα της συμφωνίας και συνεργασίας των μελών των ομάδων.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013-2014					
ΕΛΛΑΣ Α					
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ					
ΗΜΕΡΕΣ	ΔΕΥΤΕΡΑ	ΤΡΙΤΗ	ΤΕΤΑΡΤΗ	ΠΕΜΠΤΗ	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
1	Γλώσσα				
2	Γλώσσα				
3	Μαθηματικά				
4	Εθελούγηση				
5	Επιστήμη				
6	Μουσική				
7	Επίτ. Ζωή				

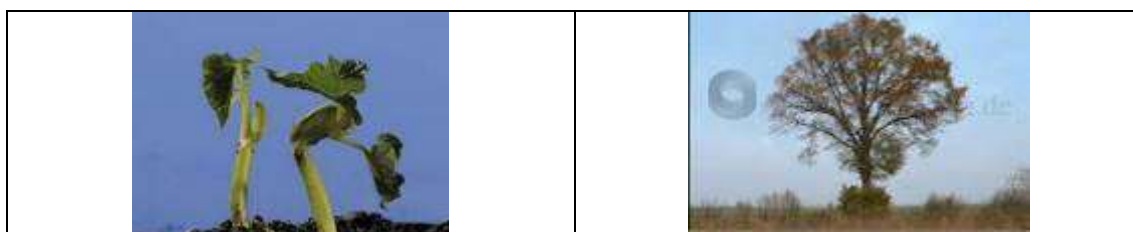
Παρόμοια διαθεματική διάσταση θα μπορούσε να προσδώσει στο σενάριο η ενασχόληση των μαθητών/-τριών με άλλες επιμέρους υποδιαίρεσεις του χρόνου και η

⁶ Στο σχολικό εγχειρίδιο η «Βόλτα στο βουνό» και η συνάντηση με ένα κοτσύφι αποτελεί τον οδηγό για τη διαμόρφωση του περιεχομένου των επόμενων κεφαλαίων της ίδιας ενότητας στο Βιβλίο του Μαθητή (παρουσίαση πληροφοριών για τη ζωή του κότσυφα από μια εγκυκλοπαίδεια, καταγραφή της εμπειρίας συνάντησης με ένα κοτσύφι από τη Μαρίνα, ιστορία του κότσυφα από τη λαϊκή μας παράδοση).

σύνδεσή τους με το μάθημα της Μελέτης Περιβάλλοντος (και συγκεκριμένα με ενότητες που αφορούν τη ζωή των φυτών, ζώων και ανθρώπων).

Στη φάση αυτή η αξιοποίηση εργασιών από το γλωσσικό εγχειρίδιο (Βιβλίο Μαθητή, σ. 51) θα μπορούσε να συνδυαστεί με την προβολή βίντεο που αναπαριστούν το πέρασμα του χρόνου στη διάρκεια της ανάπτυξης ενός [φυτού](#), ενός [δέντρου](#) ή ακόμη και μιας [πεταλούδας](#). Εικόνες από τα διάφορα στάδια της ανάπτυξής τους μπορούν να αποτελέσουν το υλικό για τη δημιουργία πολυτροποπικών κειμένων, τη χρονολογική ταξινόμηση και την περιγραφή των οποίων θα αναλάβουν οι μικροί/-ές μαθητές/-τριες της Α΄ Τάξης.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Οι προτάσεις του σεναρίου έρχονται να συμπληρώσουν, να επεκτείνουν ή και να αντικαταστήσουν δραστηριότητες που συναντώνται στο σχολικό εγχειρίδιο δίνοντας περισσότερες δυνατότητες ενεργητικής συμμετοχής στους μαθητές/-τριες κατά τις πρώτες εμπειρίες γνωριμίας τους με το κειμενικό είδος της περιγραφής σε διάφορα περιβάλλοντα εφαρμογής (φυσικό τοπίο, ανθρωπογενές περιβάλλον, καταστάσεις της καθημερινότητας).

Ο ρυθμός αλλά και η διάρκεια των δραστηριοτήτων κατά την εφαρμογή του σεναρίου καθορίστηκαν (όπως άλλωστε προβλεπόταν και στον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου) από την περιορισμένη γνώση των μαθητών/-τριών της Α΄ Τάξης όσον αφορά στη δομή της γλώσσας αλλά και τη χρήση του Η/Υ. Για αυτό και η εφαρμογή επεκτάθηκε χρονικά αφού χρειάστηκε οι απαιτήσεις της εκπαιδευτικού να

προσαρμόστουν στις δυνατότητες των μικρών μαθητών/τριών κατά τη διαισθητική προσέγγιση του συγκεκριμένου κειμενικού είδους αλλά και των χρονικών εννοιών.

Επιπλέον, ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στην άμεση αντιμετώπιση τυχόν δυσκολιών στη χρήση του Η/Υ και την επίλυση τυχόν διενέξεων ή ενδεχόμενων προβλημάτων συνεργασίας μεταξύ των μελών των ομάδων και της ολομέλειας της τάξης, ώστε τα πρώτα βήματα στη δόμηση γνώσεων όσον αφορά παραδοσιακούς αλλά και νέους γραμματισμούς να συνδέονται με θετικά συναισθήματα και ευχάριστες εμπειρίες.

Κατά την εφαρμογή επιδιώχθηκε να δοκιμαστούν τόσο οι ίδιες οι δραστηριότητες όσο και το υλικό που είχε παραχθεί κατά τον αρχικό σχεδιασμό του. Για αυτό και επιλέχθηκε τόσο η χρονική του επέκταση όσο και η επιλογή δραστηριοτήτων με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας και η ταυτόχρονη προσαρμογή τους στις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών. Η συμμετοχή των μαθητών/τριών μέχρι και την ολοκλήρωση του σεναρίου ήταν ιδιαίτερα ενθουσιώδης και ενεργητική ενώ τα αποτελέσματα των εργασιών τους αποδεικνύουν ότι δεν υπήρξαν ιδιαίτερες δυσκολίες κατά την προσέγγισή τους.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Vygotsky, L. 1998. *Σκέψη και Γλώσσα*. Αθήνα: Γνώση.

Γιαννακοπούλου, Α. & Μ. Παπαδοπούλου. 2004. Η εικόνα του γραπτού μηνύματος σε κείμενα που διαβάζουν τα παιδιά: παραδείγματα από βιβλία, εφημερίδες, κόμικς και περιβάλλοντα γραπτού λόγου. Στο *Γλώσσα και γραμματισμός στη νέα χιλιετία*, επιμ. Π. Παπούλια-Τζελέπη & Ε. Τάφα, 81-96. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καραντζόλα, Ε., Κ. Κύρδη, Τ. Σπανέλλη & Θ. Τσιαγκάνη. 2007. *Γλώσσα Α΄ Δημοτικού: Γράμματα Λέξεις Ιστορίες*. Αθήνα: ΟΕΔΒ-Ελληνικά Γράμματα (Βιβλίο για τον δάσκαλο).

Καψάλης, Α., & Χ. Λεμονίδης. 1999. Σύγχρονες τάσεις της διδακτικής των μαθηματικών. *ΜΑΚΕΔΟΝΟΝ*, Περιοδική επιστημονική έκδοση της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας του Α.Π.Θ. 6, 95-115.

Ματσαγγούρας, Η. 2007. *Η πρόκληση του Σχολικού Εγγραμματισμού: Το πρόβλημα, η Σπουδαιότητα, η Αντιμετώπιση*. Πρακτικά του Συνεδρίου Σχολής Επιστημών Αγωγής «Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας», Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 17-20 Μαΐου 2007, 29-40. Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [5-5-2013].

Μητσκοπούλου, Β. 2006. *Λόγος – Κείμενο, Γένη και Είδη Λόγου (Περιγραφή)*. Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [5-5-2013].

Μπονίδης, Κ. 1995. Η κατανόηση εννοιών και φράσεων χρόνου από παιδιά ηλικίας 8-11 ετών. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση* 22, 173-213.

Πλακίτση, Κ., Ε. Σπυράτου & Β. Μανώλη. 2007. *Θεμελιώδεις έννοιες μέσα από τα σχέδια εργασίας στο σχολικό εγχειρίδιο της Μελέτης Περιβάλλοντος για την Α΄ Δημοτικού*, Πρακτικά του Συνεδρίου Σχολής Επιστημών Αγωγής «Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας», Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 17-20 Μαΐου 2007, 730-739. Διαθέσιμο και στο [διαδίκτυο](#) [6-12-2013].

Χατζησαββίδης, Σ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μεθοδολογία και διαδικασίες ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων στα Γλωσσικά μαθήματα. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της γλώσσας και λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στο πλαίσιο του τυπικού γραμματισμού, για διαθεματικές διδακτικές πρακτικές, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.